

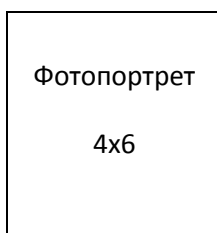
Головне управління освіти і науки
Харківської обласної державної адміністрації
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
Відділ освіти Первомайської районної державної адміністрації
Районний методичний кабінет

*МАТЕРІАЛИ
НА УЧАСТІЬ У І ПІУРІ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
КОНКУРСУ
«УЧИТЕЛІЬ РОКУ – 2017»*

Конкурсант:
Бабіна Тетяна Володимирівна
вчитель Червонівського
навчально-виховного комплексу
Первомайської районної
державної адміністрації
Харківської області
за номінацією
вчитель біології

Первомайський район
2016 р.

**АНКЕТА УЧАСНИКА КОНКУРСУ
«УЧИТЕЛЬ РОКУ- 2017»**

Бабіна
Тетяна
Володимирівна

I. Загальні відомості	
Громадянство України	Громадянка України
Населений пункт	с. Красне
Дата народження (день, місяць, рік)	24.02.1970 р.
Місце народження	смт. Сахновщина Харківської області
Адреса особистого сайту, блогу та ін., де можна познайомитись з учасником та опублікованими їм матеріалами (якщо є)	http://tatianababina.jimdo.com
Адреса шкільного сайту в Інтернеті (якщо є)	http://chervon-prvo-rda.jimdo.com/
II. Робота	
Місце роботи (найменування освітнього закладу відповідно до статуту)	Червонівський навчально-виховний комплекс Первомайської районної державної адміністрації
Посада	вчитель
Предмети, які викладає	Біологія та хімія
Класне керівництво (у даний час, в якому класі)	8 клас
Загальний педагогічний та трудовий стаж (повних років на момент заповнення картки)	Педагогічний стаж – 24 роки 3 місяця, трудовий стаж – 29 років
Кваліфікаційна категорія	Спеціаліст вищої категорії
Відомості про досягнення учнів	2012/2013 н.р. II етап Біологія: I – 1, III-1 Хімія: I – 1, III-1 III етап Біологія - диплом III ступеня 2013/2014 н.р. II етап Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, III-1 2014/2015 н.р. II етап Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, III-1 2015/2016 н.р. Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, Екологія: I-1 III етап Екологія - диплом III ступеня
Відомості про друк у педагогічній пресі	- бібліотека журналу «Біологія». «Практичні аспекти формування екологічного світогляду учнів»;

	<p>-Т.В. Бабіна// Біологія. «Будьмо здорові. усний журнал» ВГ «Основа». - 2013. - № 16-18 – С. 94</p> <p>-Т.В. Бабіна// Біологія. «Формування здоров'язберігаючих компетентностей» ВГ «Основа». - 2013. - № 19-21. – С. 10-28</p> <p>-Т.В. Бабіна// Біологія. «Організація екологічного виховання в школі» ВГ «Основа». - 2013. - № 22-24. – С. 36-45</p> <p>-Т.В. Бабіна, Цвіркун Н.Г., Бабін О.І. // Біологія «Позакласна робота» . «Екскурсія як один зі способів формування екологічного світогляду учнів у 5-9 класах» ВГ «Основа» - 2015. - №8(20) – С. 33-38</p>
Проблема (тема), над якою працюєте	Екологічна освіта на уроках біології та в позаурочний час
Почесні звання та нагороди (найменування та дата отримання)	<p>Старший вчитель</p> <p>-Головне управління освіти і науки ХОДА Грамота за підготовку переможця III етапу конкурсу-захисту екологічних проектів - 2008р.</p> <p>- Головне управління освіти і науки ХОДА Грамота за сумлінну працю, високий професіоналізм.- 2012р.</p> <p>-МОНУ подяка за сумлінну працю, досягнуті успіхи у справі навчання і виховання підростаючого покоління – 2016 р.</p> <p>-Грамоти та подяки шкільного та районного рівнів</p>
Місяця та строки роботи за останні 10 років	Червонівський НВК
Викладацька діяльність за сумісництвом (місце роботи та посада)	Шульський НВК Первомайської РДА вчитель хімії та біології
III. Освіта	
Найменування та рік закінчення професійної освіти	ХДП ім. Г.С. Сковороди, 1993 р.
Спеціальність, кваліфікація за дипломом	Вчитель біології та хімії
Додаткова професійна освіта за останні три роки (найменування освітніх програм, курсів, стажування і т.п., місяця та строки їх отримання)	<p>КВНЗ «ХАНУ» 29 квітня 2016 року (хімія, біологія);</p> <p>–тематичний спецкурс «Застосування ІКТ у діяльності вчителів природничо-математичних дисциплін», 2016р.;</p> <p>-19 червня 2015 за напрямком «Екологія»</p> <p>- жовтень 2014 спецкурс «Природознавство»</p>
Знання іноземної мови (вказати рівень володіння)	Англійська мова (початковий рівень) Російська мова (вільне володіння)
Вчений ступінь	-
Назва дисертаційної роботи (робіт)	-

Основні публікації (в т.ч. брошури, книги)	-
IV. Громадська діяльність	
Участь у роботі громадських організацій (найменування, напрям діяльності, дата вступу)	-
Участь у діяльності управлінської (шкільної) ради	Член методичної ради школи
Участь в реалізації районних, обласних, державних проектах (указати статус участі)	-
V. Дозвілля	
Хобі	Робота на присадибній ділянці, проведення вільного часу з власними дітьми
Спортивні захоплення та досягнення	-
Сценічні таланти	-
VI. Контакти	
Робоча адреса з поштовим індексом	64132 с. Червоне, вул.Центральна, 32 Первомайський район
Домашня адреса з індексом	64132 с. Красне, вул.Зелена, 38 Первомайський район
Робочий телефон з міжміським кодом	(050-48) 97-2-40
Домашній телефон з міжміським кодом	-
Мобільний телефон	095-54-61-087
Факс з міжміським кодом	-
Робоча електронна пошта	chervon_97@ukr.net
Особиста електронна пошта	tatianababina1970@gmail.com.
VII. Документи	
Паспорт(серія, №, ким і коли виданий)	МК, № 262314 <i>Первомайським РВ УМВС України в Харківській області</i> , 2 серпня 1996
ПІН (індивідуальний податковий номер)	2562200845
VIII. Професійні цінності	
Професійне кредо учасника	«Хто розуміє нове, плекаючи старе, той може бути вчителем» Конфуцій
Чим приваблює робота в школі	Постійно знаходишся в інформаційному пошуку
В чому, за думкою учасника, складається місія переможця Конкурсу «Учитель року»	Професійний ріст, обмін досвідом
IX. Додатки	
Добірка кольорових фотографій: 1. Портрет 9x13 см; 2. Жанрова (з уроку, позакласного заходу, педагогічної наради та ін.) 3. Додаткові жанрові фотографії	Фотографії уроків, позакласних заходів,

<p><i>Цікаві відомості про учасника не розкриті попередніми розділами картки (не більше 500 слів)</i></p>	<p>Щодо моїх улюблених занять, то вони різноманітні. У весняно – осінній період, я люблю працювати на землі, займаюся вирощуванням квітів. Багато часу приділяю вихованню своїх дітей.</p> <p>Разом з дітьми ми спостерігаємо за різними явищами в природі за поведінкою тварин. Всі свої спостереження фіксуємо (маємо велику підбірку фотоматеріалів).</p> <p>Як вчитель я вимоглива, завжди прагну самовдосконалитися, виконуючи будь яку справу, завжди доводжу її до кінця. Весела та життєрадісна людина.</p>
<p><i>Авторські статті та розробки учасника, які б він хотів опублікувати в засобах масової інформації</i></p>	<p>-</p>

Вірність відомостей, які представлені в інформаційній карті, підтверджую.

Даю дозвіл на внесення інформації в базу даних і використання заявки (крім контактних, паспортних даних та ІПН (індивідуального податкового номеру) в некомерційних цілях для розміщення в Інтернеті, буклетах і періодичних освітніх виданнях з можливістю редакторської обробки.

_____ / Бабіна Т.В./
 (підпис) (Прізвище, ініціали)

« ___ » _____ 20__ р.

ЛИСТ-ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Червонівського навчально-виховного комплексу

Первомайської районної державної адміністрації

Харківської області представляє для участі у I турі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2017» в номінації «Біологія» вчителя біології Бабіну Тетяну Володимирівну, спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, «Старшого вчителя», 1970 року народження

Бабіна Тетяна Володимирівна працює вчителем біології в Червонівському НВК з 1993 року. Педагогічний стаж роботи 24 роки.

Тетяна Володимирівна ерудований, творчий педагог, що відмінно знає свій предмет, досконало володіє сучасною методикою виховання, освіти та навчання підростаючого покоління.

Велику увагу в роботі приділяє проблемно – пошуковим методам навчання, використовує на уроках та в позаурочній роботі інтерактивні технології навчання. Має позитивний досвід роботи в проведенні нестандартних уроків біології та хімії, організації проектної діяльності школярів. Ретельно готується до уроків, надає велику увагу самостійній роботі учнів на всіх етапах уроку, розвиває критичне мислення, стимулює пізнавальну діяльність та активність школярів, продумуючи всі елементи їх мікроструктури.

Постійно займається самоосвітою, підвищує свій теоретичний і методичний рівень відвідуючи районні та обласні семінари, курси підвищення кваліфікації. Бере активну участь у роботі районного і шкільного методичних об'єднань, є керівником шкільного та районного методичних об'єднань. Проводить відкриті уроки, позакласні заходи.

Користується повагою колег, учнів, батьків.

Людина урівноважена, відзначається загальною культурою.

Директор школи

Н.Г. Цвіркун

ВИСНОВОК

**про педагогічну та методичну діяльність
вчителя біології Червонівського навчально-виховного комплексу
Бабіної Тетяни Володимирівни, українки
1970 року народження**

Бабіна Т.В. працює вчителем біології та хімії в Червонівському НВК 23 роки.

Виявляє ґрунтовну професійну компетентність, володіє ефективними формами і методами навчання що позитивно позначається на організації навчально – виховного процесу.

Цікаво і дохідливо викладає навчальний матеріал, ураховуючи вікові та індивідуальні особливості школярів. Уроки проводяться на високому науково – методичному рівні, мають комунікативну спрямованість, учитель планує уроки грамотно, цілі уроків завжди відповідають їхньому змісту. Велику увагу приділяє створенню мотиваційної сфери на різних етапах навчання, доброзичливого клімату спілкування.

Дбає про розвиток здібностей дітей, використовує методи та форми роботи, що сприяють активізації розумової діяльності учнів. Формує у школярів уміння передавати й одержувати інформацію, яку можна використати для власного розвитку, самореалізації, розв'язання існуючих проблем.

На уроках і в позаурочний час прищеплює учням любов до природи, рідного краю, проводить велику роботу по вихованню екологічної культури. Залучає учнів школи до активної участі у різноманітних конкурсах, турнірах, олімпіадах, до пошуково – дослідницької роботи (захисту екологічних проектів та робіт МАН).

Постійно розвиває та підтримує обдаровану учнівську молодь, стимулює її творчий потенціал, прищеплює навички дослідницько-експериментальної діяльності – це можливо завдяки злагодженій роботі на пришкільній ділянці.

Тому під час занять та в позаурочній діяльності вчитель практикує такі форми роботи з обдарованими дітьми: опрацювання літературних джерел, написання

рефератів, виконання творчих робіт, проведення спостережень за рослинами та тваринами під час екологічних екскурсій у природу, відпрацювання методик дослідження, виконання польових дослідів, участь у еколого-натуралістичних масових заходах (Всеукраїнських, Міжнародних, обласних конкурсах), тематичних заходах (брейн - ринги, вікторини тощо).

Результатом такої взаємодії з учнями є результативність участі у олімпіадах, конкурсах.

Результати Всеукраїнських учнівських олімпіад (кількість дипломів I, II, III ступенів)		2012/2013н.р.	2013/2014н.р.	2014/2015н.р.	2015/2016н.р.	
	II етап	Біологія: I – 1, III-1 Хімія: I – 1, III-1	Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, III-1	Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, III-1	Біологія: I – 1, Хімія: I – 1, III-1	Біологія: I – 1, Хімія: I – 1 Екологія: I-1
	III етап	Біологія: III-1				Екологія - III

В стосунках з учнями дотримується педагогічної етики. Підтримує тісні зв'язки з батьками в питаннях навчання виховання, розвитку їх дітей.

Постійно займається самоосвітою, знайомиться з методичними посібниками та новинками у фахових виданнях. Була учасником педагогічної виставки-ярмарку педагогічних ідей та технологій протягом восьми років має (диплом II ступеня - 2014р.; диплом III ступеня – 2007, 2008, 2011, 2013, 2015 р.р.) Бере активну участь у роботі районного і шкільного методичних об'єднань, є керівником шкільного та районного методичних об'єднань. Проводить відкриті уроки, позакласні заходи на шкільному та районному рівнях.

***«Ніщо не може бути важливішим
у світі, ніж уміння бачити***

предмет з усіх боків і серед тих відносин, у які він поставлений»

Костянтин Ушинський

Обґрунтування актуальності досвіду, його практична значимість.

Актуальність досвіду визначається соціальним замовленням сучасного суспільства, державним вектором входження в освітній та науковий простір.

Стратегію виконання цих вимог визначено у Національній Доктрині розвитку освіти, Оновленому Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти та проекті «Нова школа». Однією із ключових компетентностей проекту є екологічна грамотність і здорове життя, яка визначає уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися певних правил.

Практична значущість досвіду полягає в розробці навчально-методичного забезпечення процесу вивчення предметів природничого напрямку з використанням сучасних технологій навчання, внесення до структури уроків нові методи, які допоможуть сприймати учням важливі поняття, явища цілісно й водно час різнобічно; забезпечать можливість отримання саме добрих результатів, виражених не тільки в предметному форматі, а й у вигляді універсальних знань і умінь.

Основна ідея досвіду, його інноваційна значимість

Провідна ідея досвіду полягає у сприянні підвищенню якості екологічної освіти, створенні передумов для різнобічного вивчення певного об'єкта, поняття, формування системного емоційного ставлення до пізнання, розвитку творчої особистості, здатної навчатися продовж усього життя.

Інноваційну значущість власного досвіду бачу в тому, що моє завдання сформував в учнів фундаментальні екологічні знання, екологічне мислення і свідомість, що ґрунтується на ставленні до природи, як до універсальної, унікальної цінності, розвивати практичні вміння та навички поведінки в навколишньому середовищі.

Перелік наукових та практичних досліджень, на яких ґрунтується робота. У літературі існує значна кількість праць, в яких розв'язується завдання екологічного виховання. Ознайомившись з ними, усвідомила, що вивченням проблеми екологічного виховання учнів займалися видатні педагоги минулого такі, як О.В.Духнович, К.Д.Ушинський, В.О.Сухомлинський. У їхніх працях розкриваються погляди щодо виховання дитини засобами природи. На сьогодні багато науковців та педагогів-практиків присвятили свої дослідження проблемі екологічного виховання, серед них: Н.В.Лисенко, Н.Ф.Яришева, Н.Глухова, В.Скребець, В.Фокіна, С.Ніколаєва, З.Плохій, Н.Кондратьєва, І.Д.Зверев, Д.М. Гродзинський та ін.

Серед сучасних науковців-методистів, що займаються питаннями екологічного виховання є А.А. Плешаков. Любов до природи слід виховувати з раннього дитинства. «Дітей, що не вміють ще ходити, - писав Г. Ващенко, - треба частіше виносити на свіже повітря, щоб вони могли бачити рідне небо, дерева, квіти, різних тварин. Все це залишається в дитячій душі, осяяне почуттям радості, і покладе основи любові до рідної природи».

На думку В.О. Сухомлинського, природа лежить в основі дитячого мислення, почуттів та творчості. Видатний педагог вважав, що формувати в дитини ставлення до рідного краю як частки природи слід починати з раннього віку. «Гадаємо, - писав В.О.Сухомлинський, - що школа майбутнього повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що зможе зробити людина для того, щоб природа служила їй. Уже через це ми повинні берегти і поповнювати природні багатства, які маємо

Розкриття технології реалізації провідної педагогічної ідеї та її складових

Використання здобутків педагогічної науки та мій власний досвід переконали мене в тому, що навчання повинно формувати в школярів здатність творчо мислити, вміти зіставляти факти, аргументовано захищати власну точку зору, критично ставитися до джерел інформації, розуміти інших людей та співпрацювати з ними.

В основу екологічного виховання повинні бути покладені методичні підходи, які активізують пізнавальну діяльність учнів. Тому провідна роль відводиться активним та інтерактивним методам навчання: дискусіям, рольовим іграм, дослідницькій роботі, пов'язаній з рішенням конкретних практичних задач, екскурсіям тощо.

При вивченні тем з біології, природознавства та екології застосовую метод «Мікрофон», який дає можливість кожному учневі висловити свою думку чи позицію, відповідаючи по чергові. Також використовую прийом «Незакінчене речення», який можна поєднати з «Мікрофоном», що дасть можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо. Суть полягає в тому, що учні працюють з відкритими реченнями, наприклад:

„Сьогодні на уроці для мене найбільш важливим відкриттям було...”

„Ця інформація дозволяє нам зробити висновок проте, що...”

„Як би я був вченим, я б вирішив цю проблему таким чином...” тощо.

Для учнів 7,8 класів доречно проводити уроки - подорожі. При вивченні розділів, які передбачають ознайомлення з проблемами охорони рослинного та тваринного світу також доцільно використовувати метод «Дискусії».

Діти повинні навчитися спостерігати за живою природою за явищами, які відбуваються навколо них. З великим задоволенням це виконують учні 5, 6 класів, вони з задоволенням фотографують, ведуть фенологічні спостереження за живими об'єктами. Цей процес дає можливість вчителю визначити рівень зацікавленості учнів щодо вивчення предмету.

Слід пам'ятати в основі керування будь – якою педагогічною системою повинен бути принцип зворотного зв'язку. Поточний контроль знань – це необхідний процес у навчанні, який дає можливість виявити ті чи інші недоліки при вивченні даної теми. У своїй роботі використовую перевірку та оцінювання навчальних досягнень у вигляді усного опитування, письмової перевірки, а також використання тестової перевірки.

Результативність

Програмою передбачається невелика кількість годин на вивчення екологічних проблем, тому я використовую позаурочний час. У школі проводяться різні позакласні заходи: тижні біології, виховні години, бесіди з елементами гри, різноманітні екскурсії, конкурси. Мої учні є учасниками та переможцями районних та обласних олімпіад, обласних конкурсів.

Вони організатор роботи агітаційних бригад з природоохоронної та здоров'язберігаючої тематик. Усе це сприяє розвиткові пізнавальних інтересів дітей, дослідницьких навичок, дає можливість розширити світогляд дитини. Традиційним у школі є проведення екскурсій, робота на пришкольній ділянці.

Екологічна проблема відноситься до підприємницької компетентності, яка передбачає вміння співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й економічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства, застосовувати технології моніторингу ресурсів і забезпечення сталого розвитку.

Але необхідно пам'ятати, що неможливо виховати у людини екологічну свідомість на основі наукової інформації. З цією метою на уроках та в позакласній роботі використовую різні твори мистецтва. Це і твори образотворчого мистецтва, музичні, літературні твори. Вони допомагають викликати співпереживання, формувати суб'єктивно – етичне ставлення до природних об'єктів у процесі діяльності, спрямованої на світ природи, оволодіти доцільними стратегіями і технологіями цієї діяльності.

Якщо вчитель навчив своїх учнів екологічно мислити, розуміти та аналізувати факти, приймати відповідне рішення – це значить, що його зусилля були не даремними.

Проблеми та труднощі в процесі роботи, шляхи їх подолання

Важливою для вчителя є проблема зробити навчання цікавим. Для учня це означає посилення і успішно-результативним, для вчителя — радісним.

Звичайно виникають проблеми під час навчально-виховного процесу, які перш за все пов'язані з матеріально технічною базою. Сільська школа на

сьогоднішній день має дуже слабку матеріально-технічну базу, нажаль не всі учні мають можливість вільно користуватися комп'ютером та Інтернетом. Ні шкільна, ні сільська бібліотеки не мають в достатній кількості сучасної наукової літератури все це звичайно викликає труднощі у навчально-виховному процесі.

Та на допомогу нам приходять шкільний кабінет інформатики та сільська бібліотека, яка в своєму арсеналі має два комп'ютери. Та ще одна із проблем нашої учнівської молоді – це віддаленість від обласного центру, що не дає нам змоги співпрацювати з науковцями для написання екологічних проектів та робіт МАН,

Точка зору на зміст освіти, форми, методи, прийоми, засоби навчання школярів.

Згідно з метою освітньої галузі «Природознавство» та її біологічного компонента, визначеною Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти та проекту програми «Нова школа», метою навчання є формування засобами навчального предмета ключових компетентностей учнів, необхідних для соціалізації, творчої самореалізації особистості, розуміння природничо-наукової картини світу, вироблення екологічного стилю мислення і поведінки та виховання громадянина демократичного суспільства.

Спільним для всіх компетентностей є такі вміння, як уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; ініціативність, творчість; уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект; здатність до співпраці в команді.

Тому на мою думку втілення змін відбудеться в тому випадку коли вчитель спробує в першу чергу перебудувати себе. І якщо ти бачиш, що навчив своїх учнів екологічно мислити, розуміти та аналізувати факти, приймати відповідне рішення – це значить, що твої зусилля були недаремними.

ЕКОЛОГІЯ 11 КЛАС . Тема. ПРИРОДА Й ЛЮДИНА: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

УРОК 3. ВЛАСТИВОСТІ СКЛАДНИХ СИСТЕМ БІОСФЕРА, ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ВЧЕННЯ В І ВЕРНАДСЬКОГО ПРО БІОСФЕРУ

Цілі уроку. Навчальна: поглибити знання про природу, розглянути основні особливості складних систем, звернути увагу на те, що ряд їх властивостей не є властивостями окремих елементів, а виникає лише внаслідок взаємодії всіх елементів системи; дати уявлення про біосферу та її місце серед оболонок Землі, ознайомити учнів з основними положеннями вчення В. І. Вернадського про біосферу.

Розвивальна: розвивати навички аналізу в процесі порівняння живих і неживих складних систем, вміння працювати з додатковою інформацією та робити висновки.

Виховна: виховувати почуття відповідальності перед наступними поколіннями за свої дії, формувати екологічну культуру.

Обладнання й матеріали: фотографії або малюнки із зображенням складних систем, фото В.І. Вернадського, комп'ютер, фотографії негативного впливу людини на оточуюче середовище.

Тип уроку: вивчення нових знань

ХІД УРОКУ

I. Організаційний етап

II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності учнів

1. Що вивчає предмет екологія?
2. Які соціальні аспекти пов'язані із сучасними екологічними проблемами?
3. Які економічні проблеми виникають унаслідок спроб розв'язання екологічних проблем?
4. Чому екологію називають «філософією виживання людини»?

III. Мотивація навчальної діяльності

«Людина і не цар, і не раб природи. Вона - сама природа. В людині біосфера неначе пізнає сама себе» В.І. Вернадський Як ви можете пояснити ці слова.

Тому вивчення біосфери стало особливо актуальним у зв'язку з посиленням дії людини на природу. Як ми бачимо науково – технічний прогрес являє собою небезпеку для біосфери бо всі забруднювачі бумерангом повертаються до людини, викликаючи порушення здоров'я.

Біосфера – це світ, який нас оточує, - ліси, луки, озера, річки, повітря, в якому ми живемо з братами нашими меншими. Це великий організм, який має свою тимчасову і просторову ієрархію.

Наше завдання визначити протягом уроку:

- 1.Що ж таке Біосфера, яка це система складна чи проста?
2. Яку структуру має біосфера?
3. Вклад В.І. Вернадського у розвиток вчення про біосферу?

ІУ. Вивчення нового матеріалу

1. Властивості складних систем

З природознавства та географії нам знайомо слово система. Хто може пояснити, що таке система (сукупність взаємопов'язаних елементів, які впливають один на одного, так, що зміна одного сприяє зміні іншого)

Великі складні системи — складаються з численних взаємозалежних і таких, що взаємодіють між собою, різнорідних елементів і підсистем. Складні системи мають принципово нові властивості, яких не має жодний зі складових елементів.

екосистема, підприємство, галузь економіки

Такі системи характеризуються високим рівнем невизначеності свого поведіння.

Однією з основних функціональних одиниць екології є екосистема. Цей термін уперше був уведений англійським біологом А. Тенслі в 1935 р.

Екологічна система — складна ієрархічна структура організованої матерії, в якій унаслідок об'єднання компонентів у більші функціональні одиниці

виникають нові якості, що відсутні на попередньому рівні; є єдиним стійким природним комплексом живих організмів і природного середовища, в якому вони існують; відкритою термодинамічною системою, що існує за рахунок надходження з навколишнього середовища енергії та речовини й має здатність до саморозвитку та саморегуляції.

Робота з зошитом

Екологічній системі властиві ознаки систем:

- *Цілісність* – система функціонує як єдине ціле (всі компоненти взаємопов'язані).
- *Емерджентність* — виникнення нових властивостей, які характеризують систему, за рахунок взаємодії її окремих елементів. Якісно нові емерджентні властивості екологічного рівня не можна передбачити, виходячи з властивостей компонентів, що становлять цей рівень. Дійсно, окремі лісові дерева, кущі, трави, гриби, птахи, комахи, звірі мають свої якісні характеристики, але всі разом вони творять нову якість — ліс.
- *Сукупність* — сума властивостей кожної системи, тобто наявність сукупних властивостей (наприклад, народжуваність для популяції — сума індивідуальної плодючості особин виду).
- *Гетерогенність системи (або принцип різноманіття)* — полягає в тому, що система не може складатися з абсолютно ідентичних елементів.

Тапер нам необхідно з'ясувати, що біосфера є складною системою.

Поняття «біосфера» (від грецьк. *біос* — життя) запропонував 1875 року австрійський геолог Е. Зюсс. Учення про біосферу як особливу частину Землі, населену живими організмами, створив український учений В. І. Вернадський, хоча, на його думку, вперше до цієї ідеї наблизився французький біолог Ж. Б. Ламарк.

Інформацію про загальні уявлення про біосферу та основні положення вчення В.І. Вернадського про біосферу. нам надасть

ПРЕЗЕНТАЦІЯ 1

Біосфера не утворює окремої оболонки Землі, а є частиною геологічних оболонок земної кулі, заселених живими організмами. Вона займає верхню частину літосфери, всю гідросферу й нижній шар атмосфери. Це сукупність усіх біогеоценозів Землі, єдина глобальна екосистема вищого порядку.

Про структуру біосфери

ПРЕЗЕНТАЦІЯ 2

Фізкульт хвилинка

Всю сукупність організмів на планеті Земля В. І. Вернадський називав живою речовиною. Основними її характеристиками є сумарна більшість, хімічний склад та енергія. Енергія живої речовини біосфери насамперед проявляється у здатності організмів до розмноження і поширення. Однією з властивостей живої речовини є її постійний обмін з довкіллям. Унаслідок цього через організми проходить значна кількість хімічних елементів.

Живим організмам для здійснення біохімічних процесів необхідні речовина та енергія, які вони дістають з навколишнього середовища, при цьому значно перетворюючи останнє.

У результаті постійного й безперервного обміну речовин та енергії в довкіллі різні хімічні елементи надходять у живі істоти, можуть у них накопичуватись, виходячи з організму лише через певний час або зберігаючись у ньому протягом усього життя.

Постійний кругообіг речовин і потік енергії забезпечує функціонування біосфери як цілісної системи.

У процесі діяльності біосфери жива речовина (продуценти) здатна накопичувати сонячну світлову енергію, перетворюючи її на енергію хімічних зв'язків. Сумарна первинна продукція автотрофних організмів визначає біомасу біосфери в цілому.

Одне з найважливіших нинішніх завдань людства - охорона природи, проблема, що стала соціальною. Знову і знову ми чуємо про небезпеку, загрожуючу довкіллю, але і досі багато хто з нас вважає їх неприємним, але неминучим породженням цивілізації і вважають, що ми ще встигнемо впоратися з усіма

утрудненнями, що виявилися. До чого призводить безпечність людини нам розповідь

ПРЕЗЕНТАЦІЯ 3

З презентації ми побачили, що дія людини на довкілля прийняла загрозливі масштаби. Щоб в корені поліпшити положення, знадобляться цілеспрямовані і продумані дії. Відповідальна і дієва політика по відношенню до довкілля буде можлива лише у тому випадку, якщо ми накопимо надійні дані про сучасний стан середовища, обґрунтовані знання про взаємодію важливих екологічних чинників, якщо розробить нові методи зменшення і запобігання шкоді, що наноситься Природі Людиною. Наші нащадки повинні пишатися нами.

У. Узагальнення, систематизація і контроль знань і вмінь учнів

1. Що таке біосфера?
2. Які властивості притаманні складним системам?
3. робота в парах . Уявіть собі, що ви – міністр охорони оточуючого середовища України. Ваші дії для покращення становища? 3 хвилини

І в кінці уроку мені хочеться зачитати такі слова:

Чистый воздух – чтобы дышать,

Кристалльная вода, чтобы пить.

Вся природа – чтобы жить.

Давайте жить в згоді з природою, не порушувати її законів, розумно використовувати її дари й багатства.

УІ. Домашнє завдання

опрацювати параграф 3

Підготувати доповідь «Історичні етапи взаємодії суспільства і природи та їх екологічні особливості».

Біологія 7 клас

УРОК-ПОДОРОЖ

Тема. Значення ссавців у природі й житті людини. Охорона ссавців.

Цілі. Навчальна: показати різноманітність екологічних груп ссавців, підкреслити роль кожної з груп у природних екосистемах; розповісти про значення ссавців у житті рослин, їх роль у запиленні квітів, розповсюдженні плодів і насіння; на конкретних прикладах продемонструвати роль ссавців у житті людини, звернути увагу на естетичне та наукове значення ссавців; вказати на значення й завдання тваринництва, розглянути питання походження порід домашніх тварин, розповісти про вплив людини на життя ссавців, а також про заходи щодо їх охорони.

Розвивальна: розвивати пізнавальний інтерес до вивчення даної теми, уміння самостійно знаходити інформацію.

Виховна: виховувати бережливе ставлення до тварин, почуття відповідальності

Обладнання: таблиці «Хижі», «Китоподібні», «Парнокопінні», «Непарнокопитні», малюнки, карта-схема маршруту подорожі, Червона книга, комп'ютер.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина

Створення позитивного настрою.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів

(на попередньому уроці діти отримують завдання, безпосередньо пов'язані з проведенням даного уроку: підготовка доповідей та різноманітної інформації, що стосується життєдіяльності ссавців, фото, розповідь про свого домашнього улюбленця).

З попередніх уроків вам відомо, яких тварин відносять до класу Ссавців, яку зовнішню та внутрішню будову вони мають. Ми ознайомилися з розмноженням та розвитком ссавців.

Сьогодні перед нами стоїть завдання визначити роль ссавців у природі та житті людини, а також ознайомитися із основними заходами щодо їх охорони.

Девіз нашого уроку — «Ми не маємо права руйнувати те, що створено не нами, не можемо вирішувати долю живих істот».

Поясніть, як ви розумієте цей вислів.

Наш урок пройде у формі подорожі. На дошці є схема маршруту. На ній зображені станції, на яких ми побуваємо:

№ 1 «У світі цікавого».

№ 2 «Екологічні групи ссавців».

№ 3 «Рослини і ссавці».

№ 4 «Ссавці у житті людини».

№ 5 «Галузі тваринництва».

№ 6 «Червона книга».

№7 « Домашні улюбленці».

III. Актуалізація опорних знань учнів

Подорожувати ми будемо на повітряній кулі, але щоб туди, вам необхідно виконати тестові завдання.

Тести

1. У шкірі ссавців добре розвинені залози:

а) потові;	б) сальні;
в) молочні;	г) пахучі.

2. Шийний відділ більшості ссавців складається з хребців:

а) 5;	б) 4;	в) 6.

3. Серце ссавців:

а) трикамерне;	б) двокамерне;
в) чотирикамерне.	

4. до яйцекладних ссавців належать:

а) коала;	в) кріт
б) єхидна	

5. До плацентарних ссавців належить:

а) кенгуру;	в) тигр;
б) качкодзьоб	

6. У всіх ссавців, на відміну від плазунів, є:

а) внутрішнє вухо;	в) зуби

б) зовнішнє вухо;

Після написання тестів відбувається взаємоперевірка й виставлення балів.

IV. Засвоєння нових знань

Отже, тепер ми маємо можливість потрапити до нашої повітряної кулі. Кілька секунд польоту — і ми на станції № I «У світі цікавого».

Зупинка № 1 «У світі цікавого» (коротка презентація)

Учні розповідають цікаві моменти із життя ссавців, які вони знайшли.

Друга зупинка — на станції «Екологічні групи ссавців».

Зупинка № 2 «Екологічні групи ссавців»

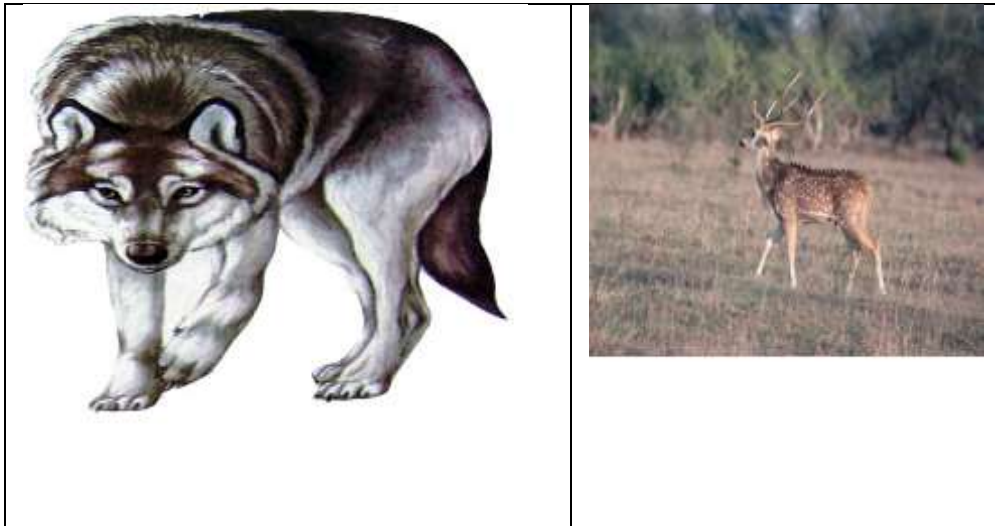
Ссавці освоїли не лише наземне, але й водне й повітряне середовища. Вони є важливим компонентом ланцюгів живлення у своїх біоценозах.

Гра «Гадання на ромашці»

На пелюстках ромашки написані приклади ссавців, які пристосувалися до різних форм живлення. Кожен бажаючий бере пелюстку й називає тип живлення цих тварин:

- 1- ша пелюстка — рослиноїдні (коні, олені, кенгуру...);
- 2- га пелюстка — хижаки (вовки, лисиці, леви.....);
- 3- тя пелюстка — падальники (гієни...);
- 4- та пелюстка — паразити (вампири — рукокрилі);
- 5- та пелюстка — поліфаги (ведмідь..).

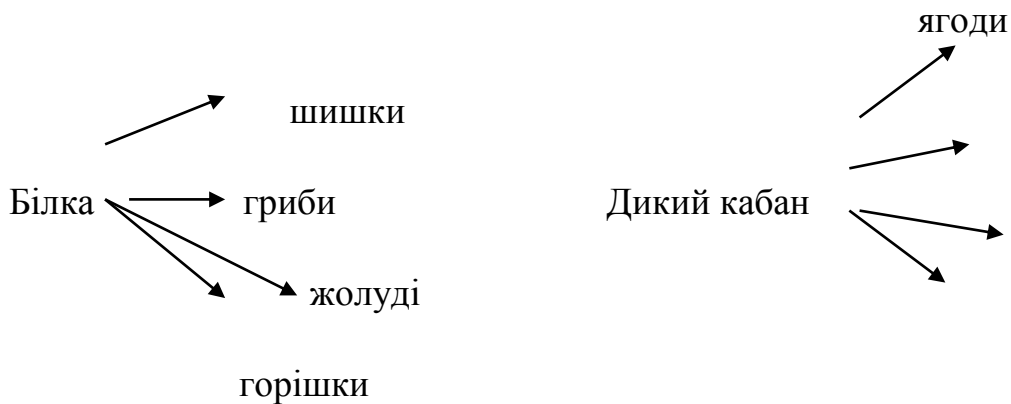

Зупинка № 3 «Рослини і ссавці» (коротка презентація)

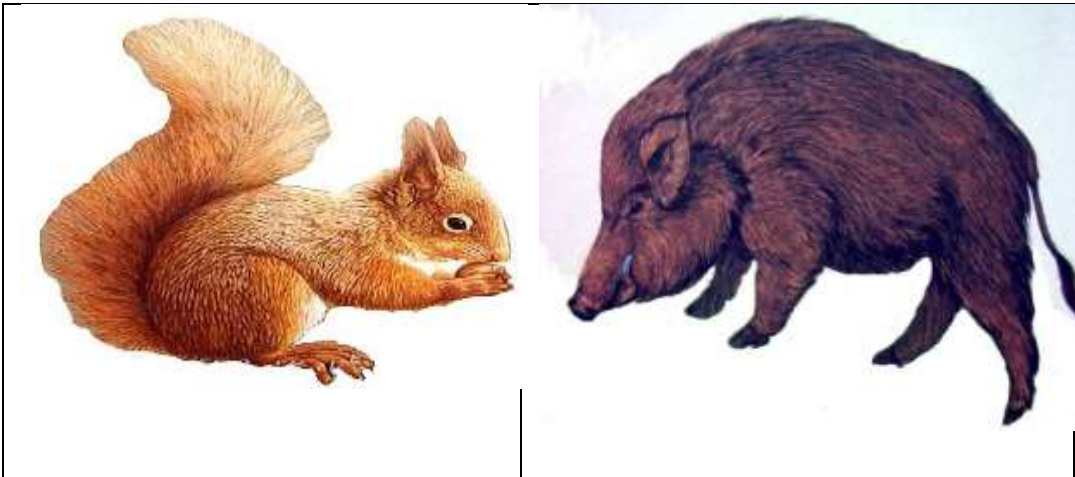
Ссавці є важливим фактором, який регулює ріст і характер розвитку рослин. Види, що живляться рослинами, регулюють їх чисельність, а також сприяють їх поширенню (розповсюджують плоди та насіння). Деякі беруть участь у запиленні квітів.

Назвіть ссавців, які сприяють поширенню рослин і грибів:

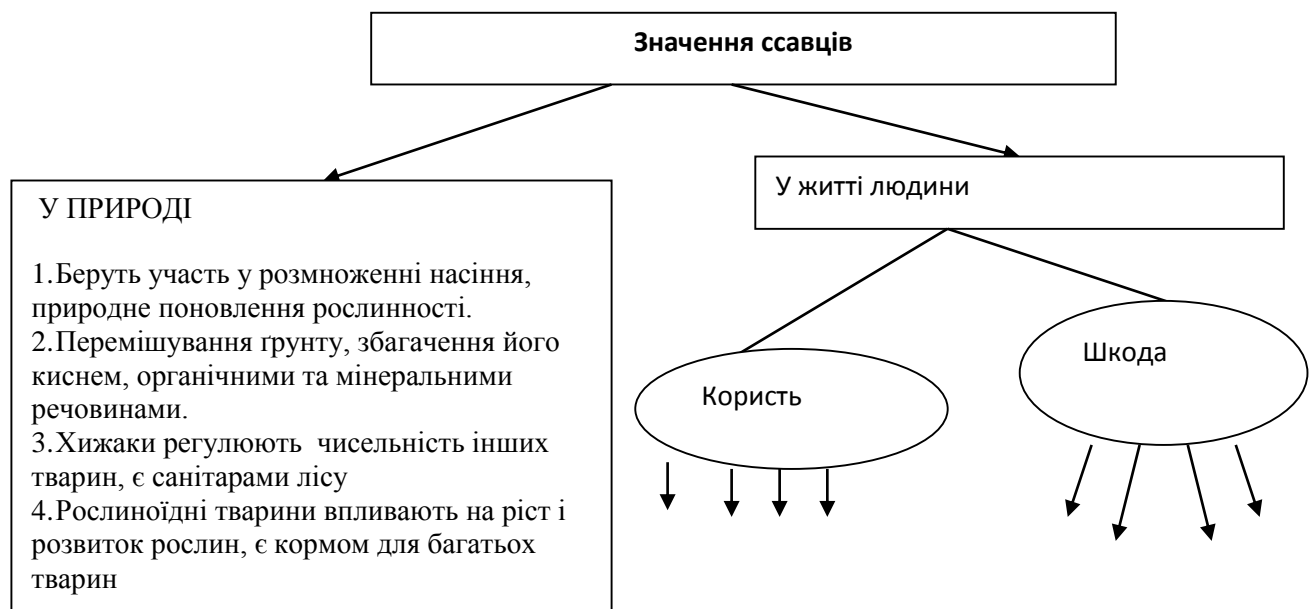
допишіть чим харчується дикий кабан

Хто ще може розповсюджувати рослини?

Зупинка № 4 «Ссавці у житті людини».

Проводиться бесіда в ході якої заповнюється схема, яка відображена на дошці

Зупинка № 5 «Галузі тваринництва».

Наша повітряна куля принесла нас до зупинки, яка познайомить нас з різноманітними галузями тваринництва. Ми дізнаємося про галузь н/г, що забезпечує нас необхідними продуктами харчування та сировиною для промисловості.

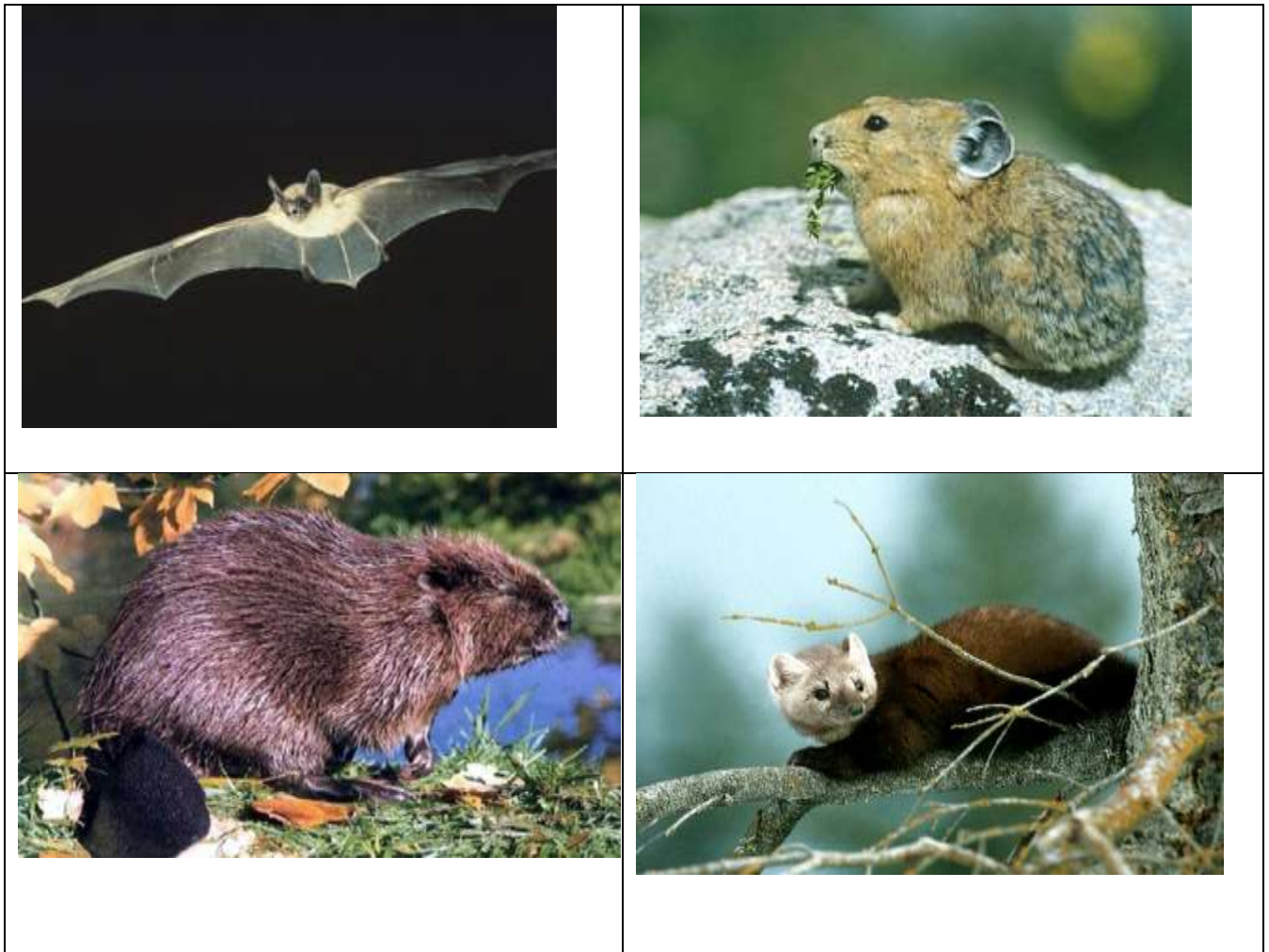
Доповіді учнів про свійських тварин та їх значення:

1. Велика рогата худоба.
2. Свинарство.
3. Конярство.
4. Вівчарство.

Зупинка № 6 «Червона книга».

Діяльність людини поставила багато видів ссавців на межу вимирання. Рідкісні та зникаючі види ссавців занесені до Червоної книги. Інтенсивний промисел багатьох видів ссавців, а також руйнування їхнього природного середовища призвели до того, що лише за 400 років повністю вимерло 60 видів цих тварин: стеллерова корова, дикий бик – тур, дикий кінь – тарпан, сумчастий вовк - це тварини які зникли назавжди. 350 видів під загрозою зникнення, їх занесено до ЧКУ.

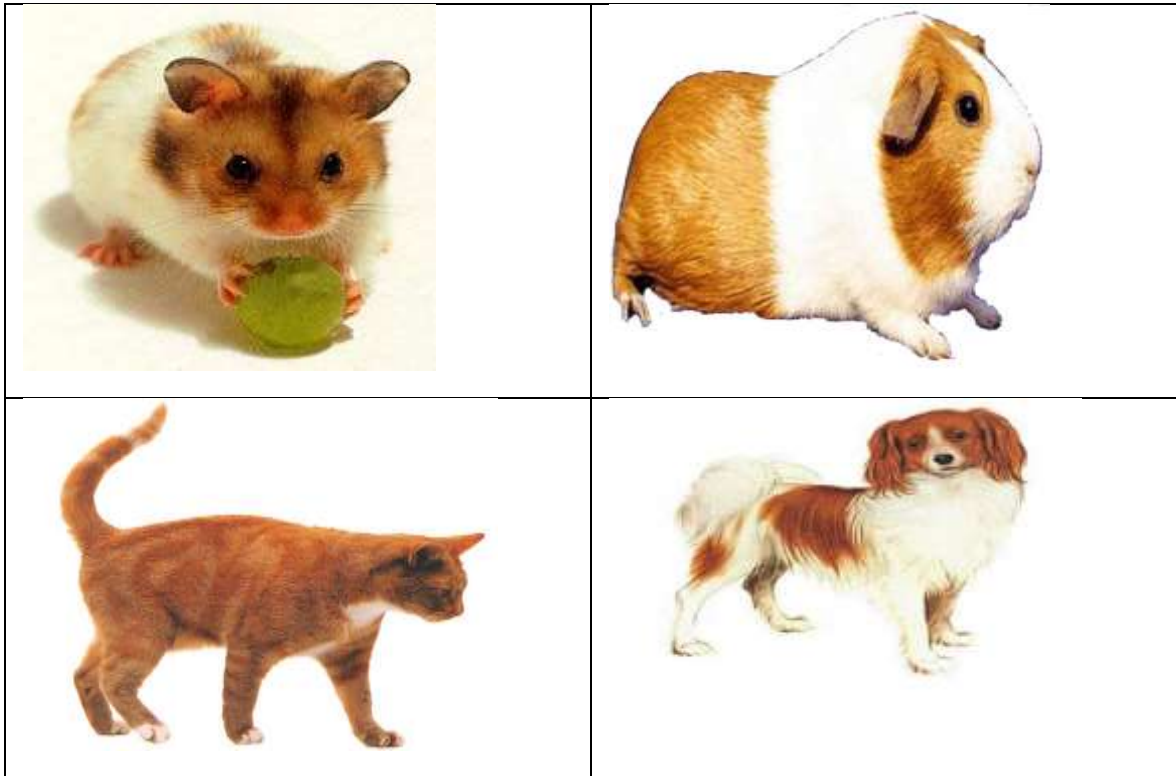
Ілюстрації тварин Харківської області які знаходяться під охороною: бобер річковий, видра річкова, борсук, горностай, норка європейська, бабак, хом'ячок сірий, хом'як звичайний, вечірниця мала, вечірниця велетенська.

Знайомство з Міжнародною Червоною книгою.

Наша повітряна куля наближається до кінцевої зупинки

Зупинка №7 « Домашні улюбленці».

У кожного із вас вдома є домашня тваринка, яка постійно радує ваше око і без якої ви не уявляєте своє життя. Домашнім завданням було написати коротеньку розповідь про вашого молодшого друга (зробити фото або намалювати). Конкурс на кращу розповідь або представлення свого друга.

V. Узагальнення і систематизація знань

- На якій зупинці вам сподобалося найбільше? Чому?
- Що вам найкраще запам'яталося?
- Чому необхідно оберегати ссавців?
- Кількість яких організмів можуть регулювати ссавці?
- Які продукти постачає тваринництво?
- Що таке Червона книга, для чого вона створена?

VI. Підсумок уроку

Виставлення оцінок та їх аргументація

VII. Домашнє завдання

Повторити матеріали теми, підготуватися до узагальнюючого уроку.

Біологія 6 клас

Тема. Охорона рослин. Червона книга України.

Цілі. Навчальна: сформувати поняття «охорона природи», ознайомити з заходами з охорони природи, які проводяться в нашій країні, показати негативний та позитивний вплив людини на життя рослин та їх угруповань, звернути увагу на естетичне та наукове значення рослин.

Розвивальна: розвивати пізнавальний інтерес до вивчення даної теми, формувати екологічний світогляд, вміння самостійно знаходити інформацію та доводити її до своїх товаришів.

Виховна: виховувати бережливе ставлення до живої природи, вміння поводитися в природі та почуття відповідальності за майбутнє своїх нащадків.

Обладнання: таблиці «Різноманітність рослин», «Рослини Червоної книги», малюнки, довідник «Сторінками Червоної книги України. Зникаючі рослини», гербарій.

Тип уроку: комбінований.

Базові поняття та терміни: природоохоронна діяльність, заказник, заповідник, ботанічний сад, національний парк, Червона та Зелена книги

Хід уроку

I. Організаційний етап.

II. Актуалізація знань.

Гасло уроку «Охорона природи – справа кожного»

Протягом року ми отримали велику кількість інформації про різні групи рослин їх будову, розмноження та значення їх в природі та житті людини. Давайте згадаємо значення рослин і складемо схему.

Значення рослин учні по черзі записують бля дошки

В природі	В житті людини
<ul style="list-style-type: none"> • Джерело їжі; • збагачення атмосфери киснем; • поглинання вуглекислого газу; • пом'якшення температури завдяки випаровуванню; • дерева і кущі знижують швидкість вітру 	<ul style="list-style-type: none"> • Джерело їжі; • лікарська сировина; • естетична насолода; • кормова база; • будівельний матеріал; • поглинають вуглекислий газ, пил, дим, шкідливі гази;

<ul style="list-style-type: none"> • корені рослин скріплюють ґрунт; • відмерлі частини рослин збагачують ґрунт поживними речовинами; • ліки і вітаміни для тварин; • середовище життя для тварин; 	<ul style="list-style-type: none"> • регулюють водний обмін; • затримують шум; • виділяють фітонциди, вбивають мікроби; • джерело технічної сировини (льон, бавовник)» • джерело вітамінів.
--	--

III. Мотивація навчальної діяльності.

Еколог Ли Талбот сказав: «Мы не унаследовали землю от своих родителей. Мы ее взяли в займы у своих детей». Як ви розумієте ці слова? Чи згодні ви з ними? Тому тема нашого уроку....

IV. Вивчення нового матеріалу.

Нас оточує велика кількість рослин, вони різні за зовнішнім виглядом, умовами існування. Ми визначили значення рослин в природі і житті людини і мабуть помітили, що вони знаходяться на висоті.

Та тільки для того щоб зберегти цю красу нам сьогодні необхідно вирішити деякі запитання.

Спостерігаючи за рослинами кожен із нас мабуть помічав, що на них можуть впливати кліматичні умови (посуха, зливи, сильні морози та інше). Крім цього велику шкоду рослинам наносить людина.

Як людина впливає на рослинність?

- Вирубка лісу;
- внесення в ґрунт великої кількості хімічних речовин;
- відходи промисловості;
- висушування боліт;
- туристичні походи;
- лісові пожежі;
- масові збори лікарських рослин та красиво квітучих рослин.

Людина зрозуміла, що вона інколи негативно впливає на природу і тому наступне питання – це охорона природи.

Охорона природи – це система заходів, які спрямовані на раціональне використання та збільшення природних багатств.

Робота з підручником. Дати визначення: заповідник, заказник, національний природний парк.

На території України 15 заповідників, 7 національних парків та цілий ряд обласних.

Ми часто чуємо рідкісні та зникаючі рослини. Чому виникає ця проблема, як вирішити її.

Вчені біологи створили Червоні книги, де відзначають рідкісні зникаючі рослини, які потребують охорони.

Червона книга - список рідкісних та зникаючих видів, який містить короткі відомості про їх біологію, розповсюдження, міри які проводяться стосовно їх охорони.

Існує міжнародна Червона книга але в багатьох країнах створені національні Червоні книги, які містять інформацію стосовно даної місцевості.

Зелена книга – нова форма охорони рослинних угруповань (робота з плакатами та фото) з рідкісними та зникаючими видами рослин.

Розв'яжемо проблему суперечки. Група дітей у вихідний день вирішили відпочити в лісі. Вибравши місце для відпочинку. Вони вирішили розпалити багаття. Але від дівчат отримали зауваження, бо поряд було місце де хтось відпочивав. Та хлопці не звернули на зауваження уваги і розпалили багаття в тому місці, яке їм сподобалося. Яку помилку допустили хлопчачки.

Тепер ви отримаєте завдання (кожна група отримує лист розміром А-3, маркери), дати пояснення кожному пункту у вигляді малюнків

група I – скласти правила поведінки в природі	Група II – скласти правила розпалювання багаття
<ul style="list-style-type: none"> • пересуватися по стежкам; • не збирати квітучі рослини; • не ламати гілки дерев та кущів; • не шуміти в лісі, не слухати гучну музику; 	<ul style="list-style-type: none"> • розпалювати багаття в спеціально обладнаному місці, обов'язково загасити вогнище(як обладнати таке місце); • для вогнища використовувати сухе гілля;

<ul style="list-style-type: none"> • розпалювати багаття в спеціально обладнаному місці, обов'язково загасити вогнище; • після відпочинку не залишати після себе сміття, яке несе екологічну загрозу оточуючому середовищу. 	<ul style="list-style-type: none"> • поблизу вогнища не повинно бути сухої трави, очерету та інше; • обов'язково загасити полум'я.
---	--

Проблеми охорони природи (бесіда).

1. Як впливає на життя рослин господарська діяльність рослин?
2. До чого може призвести не контрольований збір ранньоквітучих та лікарських рослин?
3. Чому на природу впливають викиди заводів, фабрик та автотранспорту.
4. Що відбувається з природними угрупованнями під час вирубки лісу, висушування болота?

V. Закріплення вивченого матеріалу.

Закінчити речення.

Заповідник – це...

Заказник – це...

Червона книга – це...

Охорона природи – це...

Як себе поводити в природі

VI. Підведення підсумків уроку

VI. ДЗ підготуватися до узагальнюючого уроку.

Мета: Освітня: ознайомитися з характерними представниками тваринного світу своєї місцевості, з умова пристосування їх до життя в навколишньому середовищі

Розвиваюча: формувати уміння розрізняти різні місцеві природні комплекси та виявляти взаємозв'язки між компонентами природи. Розвивати мислення, уміння порівнювати, узагальнювати. Розвивати уміння визначати характерні пристосувальні риси тварин.

Виховна: виховувати бережливе ставлення до навколишнього середовища, любов до природи.

Обладнання: польовий щоденник (блокнот), кольорові олівці, лінійки, фотоапарати.

Хід роботи

I. Інструктаж техніки безпеки під час екскурсії

II. Проведення екскурсії

1. Ознайомлення учнів з темою, метою та завданнями екскурсії, прогнозування того, що вони зможуть вивчити та спостерігати.
 2. Групи отримують відповідне завдання, яке виконується безпосередньо під час спостереження.
 3. Бесіда або розповідь (коли прибули на об'єкт спостереження) про найважливіші ознаки об'єктів на які слід звернути особливу увагу.
 4. Завдання які отримують групи
 1. Фізико-географічна характеристика району практики.
 2. Фауністичні екскурсії, збір матеріалів.
 3. Фауна району практики. Основні види тварин та їх характеристика.
 4. Проблеми охорони тварин. Природоохоронна діяльність.
 5. Оформлення звіту з польової практики, підготовка до захисту
 - Альбом “Життя тварин”
 - Фотоальбом “Тваринний світ нашої місцевості”
 - Проект „Тваринний світ нашого краю”
- (на вибір)

Фотоальбом

Робота учнів 7 класу

Полева практика з біології тварин

<p>Жук – лень, рогач звичайний</p> 	<p>Зустрічається рідко, але локально у великій кількості. Зменшення кількості жука пов'язане з прийнятою методикою лісогосподарювання, за якою багато дерев не доживають свого природнього віку. Молоді посадки дерев не придатні для харчування та розмноження виду.</p> <p>П'яти- або шестирічна генерація. Відкладають яйця в дупла, старі пні, стовбури, що впали, головним чином на дубі, іноді інших породах (бук, липа, верба, ясен, тополя, сосна, плодове). Сапрофітофаг, живиться соком, що витікає з дерев. Личинки розвиваються в гнилій деревині. Стаціями цього виду є старі широколистяні ліси різних типів, але частіше дубові.</p>
<p>Махаон</p> 	<p>На окремих ділянках у декілька га може досягати у пік льоту імаго до 10–20 особин на 1 ділянку, в основному ж не перевищує 0,1–1 особин на 1 га. Причини зменшення чисельності: погіршення стану біотопів унаслідок господарської діяльності (застосування пестицидів, надмірне випасання худоби, викошування та випалювання трав тощо).</p> <p>Особливості біології та наукове значення: Дає 2 (на пд. іноді 3) генерації на рік. Літ метеликів — з кінця квітня до вересня. Самка відкладає по 1–2 яйця на кормові рослини. Розвиток яєць триває 5–12 днів. Гусінь живиться на рослинах родини зонтичних. Зимує Охороняється у всіх заповідниках України. У місцях з високою чисельністю особин виду доцільним є створення ентомологічних заказників, лімітування випасу худоби та сінокосіння, заборона випалювання трав.</p>
<p>Кузька</p>	<p>Зимують личинки різних вікових категорій у ґрунті. Відбувається Личинкова стадія продовжується 22 місяці. Вихід жуків відбувається в середині червня. Личинки харчуються перегноем або коренями рослин. Таким чином вони проріджують пропашні культури.</p>

	<p>Жуки харчуються дозрівшими зернами, а також викидає їх із колосків на землю. Один жук знищує зерно з 9 - 10 колосків</p>
<p>Капустянка (вовчок)</p> 	<p>Живуть у ґрунті. Передні кінцівки пристосовані до копання ґрунту. Пошкоджують польові та культурні рослини.</p>
<p>Мурахи</p> 	<p>Цікаві взаємовигідні стосунки склалися у мурашок з рослинами. Вони люблять поласувати нектаром, діяти вони починають коли досягає насіння. Мурахи вигризають солодкі при насінники, а саме насіння, як непотрібне сміття, відносять на відстань близько 1м і залишають навколо мурашника, де воно й проростає. Придивимося уважніше до самої землі. На поверхні ґрунту і всередині його мурашки проводять більшу частину життя. Це велика родина, що завоювала практично весь суходіл, від пісків до людської оселі. Переважна більшість – це робочі мурашки які дбають про харчування, розбудову гнізда та його охорону.</p>
<p>Ящірка</p> <p>Харчуються переважно безхребетними, рідше травоядні. Часто можна зустріти ящірку яка гріється на сонці.</p>	
<p>Жук - носоріг</p>	

		
<p>Горобець хатній, або домовий</p> 		<p>Напевно, найвідоміший птах, який живе по сусідству з людиною. Звідси і назва «хатній». Поширений подібно до польового горобця, крім того він ще заселяє також Індію, а от у Китаї його можна побачити тільки в прикордонній смузі на півночі і на південному заході. За зовнішнім видом та способом життя він мало чим відрізняється від польового. Довжина його сягає 16 см, маса 22-25 грам. Проте на відміну від польового горобця, у якого «шапочка» коричнева, у хатнього горобця вона сіра. За іншими зовнішніми ознаками вони майже ідентичні.</p>
<p>Польовий жаворонок</p> 		<p>Розповсюджений по всій Європі, Азії Північній Африці. Він — типовий представник фауни безлісних областей, де поселяються по полям та лукам, а також піднімаються високо у гори. Жаворонок прилітає на гніздування дуже рано, у лютому - березні.</p>
		<p>Найпоширеніша качка. Місце оселення – плавні по берегах річок та інших водойм, де можна ховати каченят. Ця качка є предком свійських качок, від яких майже не відрізняється забарвленням.</p>
<p>Вуж звичайний</p> 		<p>Кряква</p> <p>Має (жовті, жовтогарячі) плями, розташовані по боках голови. Колір тіла змінюється від темно – сірого або бурого до чорного, черевце світле. Тримається вуж берегів річок, ставків, боліт, вологих лісів. Активна, рухлива змія, що може швидко повзати, лазити по деревах і плавати, активні у світлу пору доби, люблять грітисся на сонці. Живляться невеликими жабами, ропухами, зрідка їх здобиччю стають ящірки, дрібні птахи та їх пташенята. Жертву ковтає цілком.</p>

Тема. Узагальнення й систематизація знань з теми «Біосфера»

Цілі. Навчальна: узагальнити і систематизувати знання учнів про біосферу

Розвивальна: розвивати уміння оперування базовими поняттями з даної теми, логічно мислити, аналізувати отриману інформацію.

Виховна: виховувати любов до навколишнього середовища, акуратність, уміння допомагати одне одному.

Тип уроку: узагальнення знань

Хід уроку

I. Організаційний етап.

II. Актуалізація знань.

Давайте складемо структурно – логічно схему. На дошці у нас є павучок і нам потрібно з вами до кожної ніжки прикріпити твердження які характеризують дане твердження

«Тіло павучка» - «Біосфера»

жива речовина

неживі компоненти

екологічна система

межі біосфери

літосфера, гідросфера

атмосфера, людина

«Тіло павучка» - «Людина»

Біосфера

озоновий шар

знищення лісів, забруднення середовища

зміна клімату, знищення організмів,

екологічна криза

охорона природи

III. Узагальнення знань

I варіант

І рівень (1 бал за кожну правильну відповідь)

1. Нижня межа біосфери на Землі сягає глибини більш ніж:

- а) 1 км; б) 5 км;
в) 20 км; г) 11 км.

2. Біосфера — це:

- а) сукупність рослинного і тваринного світу;
б) оболонка Землі, яка заселена живими організмами;
в) оболонка, де мешкає людина;
г) сукупність гірських порід, мінералів, рослинного і тваринного світу.

3. Природоохоронний об'єкт, на території якого відновлюється рослинний і тваринний світ, природне середовище, ведуться наукові дослідження, відвідування якого заборонено:

- а) національний парк;
б) ботанічний сад;
в) заповідник;
г) зоологічний сад.

ІІ рівень (1 бал за кожну правильну відповідь)

4. Наведіть приклад зміни природного середовища внаслідок діяльності людини: _____

5. До рідкісних тварин вашої місцевості, які занесені до Червоної книги України, належать: _____

6. Природоохоронні об'єкти вашої області (2—3 прикладі):

ІІІ рівень (3 бали)

7. Складіть схему «Компоненти природи та взаємозв'язки між ними».

ІV рівень (3 бали)

8. Поясніть на конкретних прикладах, що біосфера — цілісна природна система.

V. Підведення підсумків.**VI. Д/З**

Фрагмент презентації проекту
«Мистецтво – це Природа плюс Людина
(«РОСЛИНИ У ПОЕЗІЇ Т.Г. ШЕВЧЕНКА»)

I. Вступне слово

Щоб досліджувати творчість Шевченка - треба, перш за все, дослідити відношення Шевченка до різних сфер і проявів життя та світу: до науки, мистецтва, політики, економіки, релігії, природи і т.д.. - щоб знати, як він на все це реагував, і як ця його реакція впливала на той його духовий процес, у результаті якого з'являлися його твори; щоб досліджувати творчість - треба досліджувати духову причину, а не сам тільки той наслідок, яким являється готовий твір. «Ботаніці та зоології треба захоплення, інакше ботаніка й зоологія буде мертвим трупом між людьми. А захоплення це здобувається тільки глибоким розумінням краси, симетрії та гармонії в природі».

Вивчаючи життя і творчий шлях Т.Г.Шевченка та добираючи матеріали для нашого проекту, ми звернули увагу на такі питання:

1. Вплив природи, а зокрема рослинного світу, на творчість великого письменника і художника.
2. Рослини у творах Т.Г. Шевченка.
3. Шевченко художник?

Знайомлячись з творчістю великого українського письменника, ми намагалися встановити:

- ❖ що спонукало Шевченка до опису природи;
- ❖ особливості творів у яких використана природа;
- ❖ вплив творів «Кобзаря» на світогляд людей.

Для детального знайомства з життєвим та творчим шляхом письменника нами було створено три групи:

1. Пошукового напрямку.
2. Художнього напрямку
3. Експертна група.

Кожна із груп зробить свою невеличку інформацію, яка ознайомить вас із творчими здобутками Т.Г. Шевченка та власними фотоматеріалами.

II. Звіти груп

1. Членами групи, які займалися пошуковою роботою було вивчено :

- ❖ Життєвий шлях письменника.
- ❖ Що спонукало його до написання творів?
- ❖ Шевченко художник.

Тези доповіді.

➤ Рослини відіграють у житті людини велику роль. Рослини — це продукт харчування, це лікувальні засоби, корм для тварин, сировина для промисловості тощо. Рослини — «фабрики» кисню. Деякі рослини — особливо важливі, вони є символами країн, народів. Майже в усіх народів є рослинні символи: у канадців — клен, у росіян — берізка. Для українців символом стала верба й калина. Усім відоме прислів'я: «Без верби й калини нема України». Крім верби і калини в Україні в особливій пошані і тополя, вишня, а серед квітів: барвінок, чорнобривці.

➤ Опис рослин у яскравій формі, ми бачимо також у невмирущих творах Т. Шевченка. Україна - це самим Богом вибраний на земній кулі чудовий сонячний куточок, усе, немов у казці, на ній гармонізовано: чудове підсоння, пишна квітуча рослинність, гаї, річки з джерельною водою і ставки, в яких купають свої звислі галузки плакучі верби.

Широко-широко, як море, синіє-зеленіє, ніколи не старіючись, загартований духом давніх воїнів - український степ, убраний високою ковилою, квітучим воронцем та півонією. Подих вітру розносить над ним пахощі трав і степового зілля. Місцями темніють гаї і ведуть розмову зі степовим вітром, який обвіює могили й кургани - свідки нашої славної бувальщини. У байраках зеленіють верби, колишеться струнка тополя, чудово цвіте червона калина

➤ По селах маленькі, чепурненькі у вишневих садках під солом'яними стріхами рідні хати, а за ними левади, покриті соковитою травою і безліччю різнобарвного казкового цвіту. Угорі голубе чисте небо й чудова жайворонкова пісня сонцю. А там далі, залевадою - мережкові неозорі лани золотого буйного колосистою збіжжя,

білоцвітучої гречки, шматки голубого льону, немов краплини неба, і василькові стежки.

Тут краса, велич і споконвічний закон Бога. Це все наша Богом обдарована, широко квітуча Вітчизна; це - золоте руно; це щедра і знедолена наша Батьківщина - Україна! І ось серед цієї чарівної краси прийшов на світ Божий маленький Тарасик. Він зростав серед цієї казкової природи, серед любистків, мальв, чорнобривців, ласкавців, лілеї, шавлії, калини, рути; серед розлогих дубів, ясенів і буків, плакучих верб і широколистих струнких тополь. Сіро-грудастими круторогими красенями - волами їздив з татом у поле; він пас овечки на світанку зустрічав рожеву зорю, а дорослим милувався могутніми водами Дніпра- Славуги.

➤ Дата 9 березня 1814 року пам'ятна в історії української літератури. Тоді, темної ночі, перед світанком, у селі Моринцях, на Звенигородщині, у хаті Григорія Шевченка, кріпака пана Енгельгарда, блиснув єдиний на все село вогник: народилася нова панові кріпацька душа, а Україні - її Великий співець - Тарас Шевченко.

➤ Безрадісним було дитинство Тараса. Тяжке кріпацьке життя. Був він і пастухом, і кухарчуком, і козачком, тобто слугою у пана. Коли Тарас був юнаком забрав його пан, як свого слугу, аж у Пертербург. Знущався над ним і над його талантом художника. Ось як згадує Т. Г. Шевченко про своє дитинство.

Мені тринадцятий минало.

Я пас ягнята за селом.

Чи то так сонечко сіяло.

Чи так мені чого було?

Мені так любо, любо стало.

➤ У 9 років Тарас залишився без матері, зазнав тяжких знущань лихої мачухи. Коли хлопчику було 11, помер батько. Тарас Григорович Шевченко прожив усього 47 років, із яких 24 роки був у кріпацтві. 10 років мучився в солдатській неволі на засланні і всього 13 років був вільною людиною. 13 років волі...

➤ Ще з дитинства Т. Г. Шевченка тягло до малювання. Крейдою чи вуглинкою змальовував усе, що бачив. Та саме тут пощастило Шевченкові - його талант до малювання помітили видатні художники.

➤ Т. Г. Шевченко перебував у кріпацькій неволі. Художники зібрали 2500 крб. і викупили його. Саме вони допомогли Шевченкові звільнитися від кріпацької неволі та відкрили перед ним шлях до науки та мистецтва. На все життя зберіг він у серці любов до благородних діячів російської та української культури, що вирвали його з кріпацького пекла.

➤ Т. Г. Шевченко навчається в Академії мистецтв, читає твори російських поетів О. Пушкіна, Ю. Лермонтова, М. Некрасова. У цей час він все більше задумується над гіркою долею рідного краю, над безправним становищем покріпаченого люду.

Гнів на жорстоке панство, жаль та біль від споглядання мук - усе це виливалося в папері у хвилюючих поетичних рядках.

Думи мої, думи мої,
 Лихо мені з вами!
 Нащо стали на папері
 Сумними рядками?

➤ Уся чудова природа і позначений високою моральною чистотою тернистий шлях нашого народу виростили в його душі велику любов до всього свого рідного, а зокрема й до всієї природи України, і все це він згодом висловив у своєму безсмертному "Кобзарі", де він так само, як і всі древні історики й письменники, представив хрещатий барвінок - як символ дівочої чистоти, тополю—як символ самотньої залишеної дівчини, буйний вітер —як символ волі, степові кургани - як символ історичного славного минулого України, рожеву зорю - як бажану зустріч, і квіти-як болісні душевні спогади особистого кохання.

➤ У спогадах про своє дитинство, в якому раз і назавжди глибоко пов'язалася його душа з природою, він, напр., у повісті "Княгиня", бачить очима своєї душі ось такий образ минулого: "Передімною наша бідна, стара, біла хата з почорнілою солом'яною стріхою й чорним димарем; біля хати на причілку — яблуня з

червонобокими яблуками, а навкруг яблуні - квітник, любимець моєї незабутньої сестри, моєї терпеливої, моєї ніжної няньки.

➤ У воротах стоїть стара кріслата верба з засохлим вершечком, а за вербою—клубня, окружена стіжками жита і всякого хліба. По боках садок, за садом—левада, а за левадою-долина; а в тій долині ледвечутно журчить тихий потік, обсаджений вербами й калиною та оброслий широколистим лопухом".

➤ Знаємо також, що вже наші предки дохристиянських часів у чудовій українській міфології уявляли, що вся природа має розум, що вона спроможна говорити. І тому наші древні предки мали велику пошану й любов до природи; ту любов вони висловлювали в піснях живим духом так широко й глибоко, що вона охоплює всю народну, сучасну поезію, і тому в українських піснях та колядках бачимо, що дівчина розмовляє з місяцем, з зорями, плете з зірок, немов з квіточок, віночка і прикрашує свою голівку та звертається за порадою до дерева, самотна на чужині прихиляється до явора-замість батька, а замість матері—до тополі. Козак веде розмову з найкращим своїм побратимом—сивим коником; звертається до орла, щоб він заніс вісточку до милої, до родини в Україну, чує та розуміє розмову буйного вітру з могилами.

2. Члени „Художньої групи” провели дослідження і визначили:

- В чому краса картин?
- Стиль майстрині.
- Характер картин.

Тези доповіді.

➤ Тополя - загально відоме дерево в Україні. Це дерево притаманне українському пейзажеві. Знаємо, що тополлю наші предки згадували у своїх містах: Богиню весни вони представляли в постаті гарної дівчини, і звали її, особливо ж на Полтавщині, “тополею”. Наші мистці-малярі увічнили це дерево на картинах, як, наприклад Пимоненко у славному образі “Майська ніч”.

В Україні тополя росте на Волині, Київщині та Чернігівщині переважно в соснових лісах; але можна також зустріти вздовж річок на чорноземах, або в травистому степу. В степах на засолених місцях на півдні, та по всій Україні, росте

струнка, так звана пірамідальна тополя з дуже цікавою кроною, яка звичайно не має бокового товстого гілля, а тільки велику кількість тонких гілок, притиснених до стовбура та спрямованих угору. Вона росте дуже швидко, не вибаглива до ґрунтів, але боїться морозів. Ця рослина дводомна (на одному дереві знаходяться жіночі квіти, а на другому чоловічі). тому

Дерево тополю Т. Шевченко згадує у своїх творах дуже часто. У цьому задуманому, стрункому дереві відчувається щось без-захисне, невинно-дівоче, і тому Т. Шевченко прирівнює це дерево до обездоленої залишеної дівчини, або вдовиці.

➤ Питання, чи взагалі є на світі ще якийсь інший такий письмен-ник, який би мав стільки чарівно-ніжних і трагічних виразів і образів для обездоленої жінки, особливо ж зрадженої, залишеної дівчини, яка за свій вчинок - гріх мусіла покутувати все своє життя.

“Унеділю вранці-рано,
Поле крилося туманом;
У тумані на могилі,
Як тополя, похилилась
Молодиця молодая.

(“Наймичка”)

“Коло гаю в чистім полі,
На самій могилі,
Дві тополі високії
Одна одну хилить.”
На тополю високою
Вітер нагинає, —
Дівчинонька одинока
Долю зневажає.

“По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,

край дороги гне тополю,
 До самого долу,..
 Рости, рости, тополенько,
 Все вгору та вгору...
 (“Тополя”)

➤ Дерево калину в Україні дівчата згадують у старих обрядових піснях, а особливо в клечальній пісні на Зелені Свята. Калина під той час розцвітає білим цвітом, а її китягами дівчата рясно завітчують свої білі хатини. У деяких народів суцвіття калини означає мир, а у нашого народу нашу Батьківщину-Україну прирівнюють до червоної калини, бо Україна має чарівну природу, і на всій земній кулі вона красується, немов квітка. Калина— загально відоме дерево в Україні, і Т. Шевченко в багатьох своїх творах згадує її:

“Найдеш у гаї тую калину,
 То й пригорнись!...
 Бо я любила, моя дитино,
 Гі колись...”

Калинова вітка, Як рідная тітка.

Та висип же, мила, Високу могилу,

Та посади, мила, Червону калину.

(Народні примовки).

У передісторичних часах наші предки також часто згадували калину, особливо ж у колядках; і ось в одній з них згадується князь, який живе у дворі, що стоїть на сімох стовпах, обгороджений зеленим терном, а вхід до його двору веде через калинові мости, якими до нього приходять у гості боженько-сонечко, місяць, зорі і дрібненький дощик. Сам князь ходить через Дунай по калиновому мості в рай. Узагалі в наших предків калина з своїм цвітом була символом краси й світу. У багатьох народніх піснях є згадки про неї:

В Україні калина росте переважно на узліссях, любить вапнисті ґрунти, добре переносить затінок. Цвіт у неї білий, з неправильними квітами, а ягоди яскраво-

червоні,—принадна пожива для птахів. Її дерево тверде. Кора, молоді гілки та квіти застосовуються в медицині, як ліки, що зупиняють кровотечу.

➤ Зацвіла в долині

Червона калина.

Ніби засміялась

Дівчина дитина.”

“Тоді неси мою душу

Туди, де мій милий

Червоною калиною

Повстав на могилі,...

Буде легче в чужім полі

Сироті лежати:

Буде над ним його мила

Квіткою стояти.

➤ Як бачимо, Т. Шевченко усвоїв твором представляє вербу над водою, і це, звичайно, вірно, бо це дерево в Україні росте переважно поблизу води, а зокрема його садять біля криниць, особливо ж біля джерел-криничок. Вона немов захищає криничку від літньої спеки, а людям показує її ще здалеку.

Люди звичайно садять її на вологій низині; рідко-коли її можна побачити в лісі. Вона росте переважно над річками й балками й іноді розростається до могутніх розмірів. Деколи вона буває й дуже стара та дупловата, але й тоді вона далі живе; з уваги на таку її живучість, люди в поговірках кажуть: “будь здоровий, як вода, а ростючий, як верба”.

Верба в Україні має чимале значення також і в пасічництві, бо є ранній медонос. Бджоли напровесні збирають з вербових квітів нектар і пилок, згодом споживаючи це на годування личинок раннього весняного виводу.

З вербової лози плетуть всілякі кошики.

Наші предки пов'язували вербу з життям русалок. Вони уявляли, що русалки жили в воді, а по вечорах виходили з води та, співаючи, блукали по березі між

вербами, коли ж кого здибали з людей, то ставили йому таке питання: “Що росте без коріння, і біжить без повода, і що цвіте без насіння?” А хто не міг цього розгадати, то його залоскочували.

➤ У своїх творах він густо згадує вербу:

“Як у Дніпра веселочка

Воду позичає...

Як широка сокорина

Віти розпустила,

А над самою водою

Верба похилилась:

Аж по воді розіслала

Земні віти..."

(“Княжна”)

“Київським шляхом верби похилі

Требратні давні могили вкрили..

(“Сон”)

“У титаря у садочку

У яру криниця Під бербою...”

(“Титарівна”)

“Давно, давно колись

Я чув, як, стоя під вербою,

Тихенько дівчина співала.

“А верби геть понад ставом

Тихесенько собі купають Зелені віти.”

➤ Т. Шевченко у своїх творах згадує квіти; та й не дивно, бо ж він ще дитиною ріс серед пишних квітів чудової флори на українській землі. На всій земній кулі либонь не росте стільки різних квітів, як в Україні, а особливо в степу.

Степ України - це чарівне царство квітів. На просторах сотень миль він пишається різними квітами: червоні маки, волошки, ковалики, петрові батоги, дзвіночки; а вже особливо навесні, коли стечуть руді води, а сонце пригріє,

приласкає степ, і все оживає. Сонце - це ж зачарований ключ, що відкриває собою оте степове чарівно-гармоній царство краси.

➤ Т. Шевченко у своїх творах згадує квіти; та й не дивно, бо ж він ще дитиною виростав серед пишних квітів чудової флори на українській землі. На всій земній кулі либонь не росте стільки різних відмін квітів, як в Україні, а вже особливо в степу.

➤ Узагалі у своїх творах Т. Шевченко багато згадує за квіти:

Подивилась на дитину,
Умиту сльозою:
Червоніє як квіточка
Вранці під росою...
Доню моя, доню моя,—
Цвіте мій рожевий!"
("Катерина")

“Бувало вигляне із хижі
Як тая квіточка з роси. “
("Москалева криниця “)
“Весна. Садочки зацвіли,
Неначе полотном укриті,
Росою Божою умиті,
Білють. Весело землі:
Цвіте красується цвітами.”
("Чума“)

“На току й на ниві:
І діточки, як квіточки,
И самі чорнобриві”.

("Москалева криниця")

І, здається, найвищу інтимно-ліричну алегорію свого світовід Чувашія він висловив ось у цьому вірші:

“Квіти мої - діти!

Нащо вас кохав я, нащо доглядав?

Чи заплаче серце одно на всім світі,

Як я з вами плакав?..

“Думи мої, думи мої,

Квіти мої - діти!

Виростав вас, доглядав вас, —

Де ж мені вас діти?..

- Барвінок—чарівна, дика, українського походження квітка. По всій Україні, особливо ж у Криму, ростуть в дикій формі.

Форма барвінку: зелені корчнки з поповзними кріпкими стеблинами. Листки вічнозелені, лискучі; квіти виростають з листових кутів; вони великі, цвітуть червоною або білою барвами. Усі роди барвінку добре ростуть на різних ґрунті, а особливо ж у затінку.

Барвінок особливо чудово виглядає навесні в лісі; коли під деревами вже глибоко осяде сніг, тоді місцями виглядають цупкі зелені хрещики барвінку.

- Барвінок можна мабуть, назвати національною квіткою нашого народу. Україна є найбільш любимою його країною. Барвіднок —це в Україні загально відома квітка. Барвінок - це один з елементів українських дохристиянських обрядів: він символізує собою дівочу невинність, отже він був необхідним на весіллі. Звідси й вислів «барвінок рвати» означає: любовна зустріч дівчини з хлопцем. Але барвінок належить до тих квіток, що їх найбільше садять на могилах. Епітетом «зелений барвінок“ дівчата ніжно окреслюють любимого хлопця. Ось зразки барвінкових мотивів у народних піснях і висловах:

"Ой, ти, козаче—зелений барвінку,

Прийди до мене хоть у недільку!"

Пусти ж мене, мати, барвінку рвати,

А вже ж наші вороженьки полягали спати!"

У поезії Т. Шевченка барвінок є елементом у такому самому аспекті, то й у народній творчості:

"Встала й весна, чорну землю Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком покрила".

("Гайдамаки")

➤ "На городі коло броду

➤ Барвінок не сходить,—

Чомусь дівчина до броду

По воду не ходить".

("На городі коло броду")

"І твій барвінок хрещатий

Заріс могилою, ждучи

Тебе, неквітчану"...

("Осика")

"І барвінком, і рутою,

І рястом квітчає

Весна землю, мов дівчину

В зеленому гаї".

("Невольник")

"Не раз такому любо стане,

Не раз барвінком зацвіте,

Отак буває, в темну ямуСвятеє

онечко загляне,

І в темній ямі, як ка тс

Зелена травка поросте".

(1849).

➤ Завдяки незвичайній художній активності, рослинні символи відіграють визначну роль у творчості поета. Використання цієї символіки дало поетові можливість досягти надзвичайної виразності, ясності вислову, емоційно-сміслової місткості образу та потужного ідейно-естетичного впливу на читача.

У системі поетичної мови разом з ритмікою, римою, емоційно забарвленою лексикою та іншими художніми засобами символи допомагають розкрити думки й почуття, відтворити картини реального світу, людських переживань, створити особливу емоційну атмосферу.

Загальні висновки:

Тарас Шевченко відомий світу не тільки як поет, а як талановитий художник. Мистецька спадщина Шевченка – це 835 творів живопису і графіки, що дійшли до нас в оригіналах та копіях. Значне місце в його творчості займають портрети та автопортрети.

Улюблені пейзажні мотиви Шевченка-художника – зображення мальовничих куточків сіл, берегів тихих річок, ставків.

Як бачимо, доля щедро наділила Тараса великими талантами, але обділила щасливою долею. Шевченко мало жив, та багато зробив. Прожив усього 47 років, з них 24 роки був кріпаком, 10 років пробув на засланні, майже 4 роки був під наглядом поліції і тільки 9 років прожив вільною людиною. І за той короткий час своїм огнистим словом поклав міцні основи не тільки для відродження, а й для вічного життя українського народу.

Понад півтора століття дивиться наш пророк звідси на всю Україну, якій він віддав свій талант, своє серце. «Все йде, все минає», але Шевченко буде жити в пам'яті народу доти, поки існуватиме Україна. Це ж він сказав українцям все, що їм треба знати, щоб увійти «в народів вільне коло».

Але його заповіт ще й досі не зовсім здійснений.

Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття,

І голос твій наші душі окриля,

Встає в новій красі, зборовши лихоліття,

Твоя, Тарасе, звільнена земля.

І росяні вінки, заплетені в суцвіття,

Тобі до ніг, титане, кладемо.

Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття,

Тебе своїм сучасником звемо.

Про Тараса Шевченка, про його творчість можна говорити ще дуже багато. Ви ще будете вивчати його творчість на уроках літератури, читати про нього в пресі, дивитись по телебаченню.

А дні біжать. Народжуються і вмирають. І те, що було вчора, вже ніколи не повернеться сьогодні. А це означає, що з кожним днем в природі відбуваються якісь незвичайні зміни. Небо, вибілене мережками далеких хмар, віщує добру весняну днину. Хіба не прекрасний опис пори року. Та чи зможемо все це ми спостерігати в майбутньому, чи побачимо красу польової квітки, чи помилуємося співом птахів?

Природа все бачить, але нічого не може вдіяти. Так, безумовно, багато хто усвідомлює важливість проблем, але це розуміння не знаходить свого відображення в повсякденному житті.

Тема. «Будьмо здорові. Екологія харчування» (9-11 класи)

Усний журнал.

I. Форма виховної діяльності: година спілкування (усний журнал)

Година спілкування – різні форми спілкування з класним колективом на теми, які найбільше хвилюють учнів. Це можуть бути: бесіда, „мозковий штурм”, дискусія, диспут, гра, усний журнал, та інше.

Такий захід зазвичай виконує просвітницьку роботу, спрямовану на орієнтувальні функції.

Організація спілкування передбачає формування досвіду й культури спілкування під час обговорення питань.

Перед тим як проводити годину спілкування, необхідно дотримуватися певних правил:

- ✚ Необхідно читати, вивчати матеріал з тих питань, які будуть розглядатися.
- ✚ Необхідно обрати відповідні форми проведення та методику спілкування.
- ✚ Не давати оцінки висловам і думкам дітей, а підводити до єдиного висновку.

Година спілкування складається з трьох частин: вступної, основної та підведення підсумків. Заключна частина – це власні висновки учнів. Матеріал повинен бути легким для сприйняття.

II. Мета та завдання:

- ✚ продовжити роботу над вихованням дбайливого ставлення до власного здоров'я ;
- ✚ виховання екологічних знань;
- ✚ прищеплювати навички збереження здоров'я, обачливого і відповідального ставлення до себе;
- ✚ навчити передбачати небезпеку для свого здоров'я;
- ✚ розвивати уміння і здатність шукати інформацію, працюючи з додатковою інформацією;
- ✚ розвивати навички зв'язного мовлення, ораторських здібностей, умінь доводити, аргументувати, відповідати на запитання;

- ✚ виховувати уміння працювати в команді, захищати свої думки, коректно вести дискусію.

IV. Підготовка виховної діяльності

1. Збір матеріалів:

- ✚ малюнки щодо безпечного харчування;
- ✚ виставка книг та рефератів, у яких розкривається екологічна проблема оточуючого середовища та продуктів харчування;
- ✚ збір фотоматеріалів про стихійні сміттєзвалища на території нашого села та району, стан водойм;
- ✚ різноманітні солодощі, які мають різне забарвлення; зібрати колекцію упакувань із різних матеріалів (паперові, скляні, поліетиленові із фольги); газовані напої, які мають різне забарвлення.
- ✚ оформити газету „Екологічні новини”, яка повинна містити у собі інформацію про пріони, харчові добавки, генетично модифіковані продукти.

2. Підготовка учнів, які приймають участь у підготовці та проведенні години спілкування (робота з додатковою літературою та засобами масової інформації)

3. Учні об'єднуються в шість груп. Завдання групам - підвести підсумки в кінці заходу і сформулювати раціональне розв'язання щодо вирішення даної проблеми.

V. Активність і спрямованість школярів

1. Створення робочої групи (учні, які безпосередньо беруть участь у проведенні даного виховного заходу)

- ✚ ведучий;
- ✚ експерти;
- ✚ спікер (керівник групи);
- ✚ секретар (веде запис результатів роботи групи);
- ✚ доповідач (висловлює думку групи).

VI. План проведення заходу:

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація та мотивація опорних знань.

3. Повідомлення теми та мети заходу.
4. Вступне слово вчителя. Інформаційні повідомлення
5. Обговорення висновків та гіпотез;
6. Формування завдань на майбутнє.
7. Підбиття підсумків.

Характеристика кольорів

Перша група: «Ми візьмемо собі капелюх білого кольору - заявив перший син. - Він такий красивий, я буду у ньому красуватися на балах та прийомах. Цей капелюх буде говорити про моє походження. Бо не дуже приємно бути сином простого капелюшника!»

Володар білого капелюха став важним чином. Факти, цифри і хроніки подій були для нього найважливішими за все. Але якимось холодом віяло від цієї людини, здавалось, що емоції і почуття він втратив на завжди. Прекрасна машина, а не жива людина ходила по землі.

Чорний капелюх: «А я вибираю чорний капелюх. - сказав другий син. — І він красивіший за білий, він має багатий вигляд, підходить до любого костюму і подій, у ньому я буду, суворим».

Господар чорного капелюха почав бачити все у чорному кольорі. Все піддавав сумніву і критиці, на сонці шукав плями, у людині - її тінь, а у світанку бачив неминучий захід сонця. Як часто ця риса рятувала його від поразок у справах, але вона його полишила радості. Радості від сонячного ранку і співу птахів, від зустрічей з людьми, з природою, а саме головне від власних думок і вчинків. І це, звичайно, вплинуло на його характер. Завжди похмурий і незадоволений став господар чорного капелюха.

Господар червоного капелюха: «Нехай моїм стане червоний капелюх, - вигукнув третій син. – Я мріяв завжди виділятися серед натовпу, як я хотів бути у

центрі уваги, щоб мною милувалися жінки. А ще в цьому капелюсі я буду неповторним!»

Володар червоного капелюха віднині жив під впливом емоцій. Радість і сум, страх і злість, задоволення і розчарування володіли його душею. «який приємний чоловік!» - говорили люди при зустрічі з ним. «Немов маленьке дитятко, яке живе незвичайними відчуттями» - говорили про нього інші. Як людина, він страждав і радів, любив і ненавидів. Але часто не міг розпізнати свої емоції, розібратися в їх причинах, не знав, як їх проявляти і не міг ними управляти. Він не міг зрозуміти самого себе. Він був цікавий жінкам, але через деякий час про нього забували бо він не був відданим.

Жовтий капелюх: «Що ж, я вибираю собі жовтий капелюх, - промовив четвертий. – Жовтий колір – колір сонця, радості і достатку, а це мені так необхідно! Може, володіючи жовтим капелюхом, я зможу стати щасливим?»

Цей чоловік радів сонцю, новому дню, відкрито йшов назустріч пригодам і відкриттям. Його ніщо не лякало, не зупиняло, адже попереду тільки світло, добро і теплота людських рук. Ця світла віра часто підводила його. У звичайному камінні він бачив дорогоцінні камені, в росинці - сонячну райдугу. «Мрійник, романтик, не від миру сього», - говорили про нього одні. «Багатішої душі чоловік, - говорили інші. - Хто він — багач чи бідняк – вирішувати не нам».

Зелений капелюх: «Нагадує мені весняні луки і літнє поле, широке і безкрає. Тисячу разів я літав у вісні над зеленою прекрасною землею, може, зелений капелюх допоможе здійснити мої мрії».

Володар зеленого капелюха опинився у незвичайному світі мистецтва. Все, що він бачив, чув, відчував, перетворювалося в поезію, музику, картини і скульптури, романи, п'єси для театру і кінематографа. Його талантом захоплювалися люди. Але так часто, живучи у світі своїх творінь, був беззахисним перед обличчям дійсності, непристосованим до життя у реальному світі.

Синій капелюх: «Мені залишився синій капелюх, і я радий цьому. Синій колір – колір очей нашого батька, безкрайніх морських і небесних просторів. Досягти їх глибини і висоту - ось моя мрія. Та чи вистачить сил на все те, що загадав?».

Володар синього капелюха став вічним мандрівником. Він вибирав тільки те, що було необхідно, що є важливим у даний момент для досягнення поставленої мети. Ці якості дозволили йому спуститися на морське дно і піднятися в небо. «Щасливий чоловік - досяг того, чого хотів», — говорили одні. «Та чи зможе він поділитися своїми відкриттями з іншими?» - запитували інші.

Завдання для першої групи (білий капелюх): викладіть факти, послідовність подій в даній проблемі. Інформацію запишіть або представте у вигляді слідуючої схеми подій:

Спочатку —> потім —> і тоді - і на кінець.

Завдання для другої групи (чорний капелюх): Розкажіть, що для вас найбільш неприємне в даній ситуації. Спробуйте зазирнути у майбутнє й уявити, які негативні наслідки, можуть виникнути.

Що найстрашніше може відбутися?

Складіть список негативних наслідків, після чого складіть резюме. Розпочніть зі слів: «І так, завдяки чорному капелюху ми дізналися, що саме неприємне в даній ситуації — це... Крім того, із-за цього, тепер може трапитися те-то... Це дуже важлива інформація».

Завдання третьої групи (червоний капелюх): говоріть тільки про почуття. Якщо ви не зразу зможете сформулювати свої почуття, тоді вам доможет схема, яку складе група у «білому капелюсі». При цьому якщо не вистачає словникового запасу для описання своїх відчуттів, допоможіть один – одному у формулюванні, наприклад: «Те, про що ви розповідаєте, схоже на відчуття інтересу (або образу, страх, сором, задоволення)».

Подумайте, що ви відчували, коли все відбувалося?

Роботу червоного капелюха завершіть фразою: «Коли все це закінчилося, то ми відчули...».

Завдання четвертої групи (жовтий капелюх): погляньте на ситуацію з позитивного боку. Без сумніву, вміння робити це – дуже важлива якість, ви навчаєте свій розум і душу бачити хороше. За правилами гри завдання вашої групи — знайти позитивні сторони у даній ситуації?

Закінчіть роботу складанням резюме: «Виявляється, не буває ситуацій тільки поганих або тільки гарних. Навіть, коли дуже темно, необхідно згадати жовтий капелюх, і швидко його надіти. І тоді ви побачите, що в будь – якій ситуації є щось гарне. Наприклад...».

Завдання п'ятої групи (зелений капелюх): цей капелюх творчості. Розкрийте свої творчі здібності. Навіть неприємність може визвати натхнення. Головне, не втрачати відчуття гумору і не забувати про зелений капелюх.

Намалюйте ситуацію, складіть про неї розповідь.

Завдання шостої групи (синій капелюх): який життєвий урок надала ця ситуація і чому для вас буде важливою ця інформація.

Ваше завдання - допомогти виділити суть життєвого уроку. Наприклад, є ситуації, які навчають терпінню, співчуттю. Визначте, у чому заключається життєвий урок, в яких життєвих ситуаціях знадобиться цей досвід.

Вчитель (ведучий). Про здоров'я багато пишуть, говорять, але мало хто піклується про нього серйозно. У наш час, не дивлячись на великі досягнення медицини, кількість хворих збільшується, а тривалість життя зменшується.. Само по собі здоров'я не існує, воно не дається на все життя, не являється постійним і незмінним. Воно потребує піклування протягом усього життя людини. Якщо ви завжди урівноважені, життєрадісні, вас не лякають труднощі, ви задоволені своїм життям, це означає, що ваше здоров'я в нормі.

Зверніть увагу на дошку де світить сонечко і зображена життєрадісна людина. У вас на партах лежать сонячні промені, виберіть ті, які необхідні для того, щоб людина була здоровою:

- зменшення обсягу забруднень атмосфери;
- демографічний вибух;
- зменшення використання небезпечних хімічних речовин;
- заборонити використання хімічної зброї;
- замінити АЕС, ТЕЦ на більш екологічно зберігаючі технології;
- повноцінне та якісне харчування;

- утворення озонової дірки;
- випадання кислотних дощів;
- застосування ГМО;
- виготовлення продуктів харчування без застосування консервантів, стабілізаторів, емульгаторів;
- відмова від шкідливих звичок;
- активний спосіб життя;
- озеленення міст і сіл;
- чисте повітря;
- нормовані фізичні навантаження;
- вживання натуральної їжі;
- вживання спиртних напоїв;
- викиди отруйних речовин у водойми;
- випадання кислотних дощів;
- внесення великої кількості добрив та ядохімікатів для отримання високих врожаїв;
- застосування ГМО;
- створення альтернативного палива

Вчитель(ведучий). Ви, мабуть, зрозуміли, що наше заняття присвячене здоров'ю людини. Перш, ніж ми розпочнемо, я хочу зачитати вам притчу про старого капелюшника.

Жив був старий мудрий Капелюшник. З усіх земних багатств був у нього тільки кольоровий фетр. Але він мав золоті руки і прекрасну мудру душу, тому майстер дарував людям найголовніше – людяність. Веселі, рішучі і тверді духом виходили із майстерні старого Капелюшника люди, виносячи своє замовлення. Чи варто говорити про те, як славився майстер, як вдячні були йому люди за прекрасні капелюхи, в яких приховувався секрет великого майстра.

Йшли роки, і настав час коли, залишив він цей світ, залишивши шести синам майстерню, залишки кольорового фетра і капелюхи. Шість різнокольорових капелюхів. Білий, чорний, червоний, жовтий, зелений, синій.

«Це і є те незвичайне замовлення, над яким останнім часом так трудився батько, - вирішили сини.

- Значить, скоро повинен з'явитися замовник, який щедро розплатиться з нами за батьківську роботу. Ми розділимо гроші і відправимося по світу».

Та тільки замовник не прийшов. Довелося поділити батьківські капелюхи і відправитися у різні боки (Представник кожної групи підійде і вибере собі капелюх, та отримає завдання, яке необхідно буде виконати). Поки брати подорожували, відбувалися різні події та зміни. Життя їх навчило різним речам: виживати в різноманітних умовах, знаходити вихід з різних ситуацій.

Адже кожен із них мав свій характер. І головне, що їх цікавило протягом подорожі – це, як вибрати продукти харчування? На що звертати увагу? Щоб допомогти нашим братам, ми запросили на допомогу експертів.

Експерт 1. Населення Землі все більше переймається екологією, сонячною активністю, магнітними бурями та іншими явищами, що можуть мати вплив на наше здоров'я. А от людей, які уважно вивчають склад продуктів харчування, перш ніж їх придбати, хвилює мало... А це той фактор, який суттєво впливає на здоров'я. Саме тому ми вирішили звернути на це увагу й дослідити, що ж ми їмо.

За останні кілька років ми всі вже звикли до багатства вибору продуктів харчування. Вони довго зберігаються, мають гарний вигляд, приємний смак і запах.

Та чи завжди ми знаємо, що ж насправді криється за барвистою упаковкою?

Зверніть увагу на нашу колекцію продуктів харчування, вони всі такі привабливі і дуже смачні. Але, що вони приховують за яскравими фантиками та упаковками.

І так харчові добавки – це користь чи необхідність? Як вони впливають на організм людини?

Харчові добавки — це речовини природного або штучного походження, які вводяться у продукти харчування для надання їм бажаних якостей. Саме вони

позначаються літерою E та мають цифрову кодифікацію. Окремо ці речовини не використовуються в їжу, а додаються до основних продуктів з метою покращення смакових якостей, вигляду, структури продукту, подовження терміну його використання. Вони не є джерелом енергії для організму як їжа і не використовуються в чистому вигляді. У харчовому виробництві за даними 2000 року кількість найменувань харчових добавок використовувалася: у США – 1500, в країнах ЄС – 1200, у Росії – більше 400, в Німеччині – 350, в Україні – 221. Список дозволених харчових добавок для виробництва продуктів харчування постійно оновлюється – завдяки новим науковим даним, зокрема, про негативний вплив на людину з погляду медицини.

Харчові добавки

Консерванти E 200 – E 299

Барвники E 102 – E 180

Згущувачі та стабілізатори E 400 – E 499

Антиоксиданти E 300 – E 399

Харчові консерванти підвищують термін зберігання продуктів, захищають від мікробів, грибків, бактеріофагів. Також використовуються для стерилізації та дезінфекції.

Харчові барвники посилюють і поновлюють колір продукту.

Стабілізатори використовують для зберігання заданої консистенції.

Згущувачі — для підвищення в'язкості продукту. Антиоксиданти захищають від окиснення, наприклад, від згіркнення жирів та зміни їх кольору під час зберігання.

Найпоширенішим харчовим консервантом є калій сорбат - E202.

Що це таке? Сіль шестиатомної насиченої органічної кислоти. Де ми знайшли? У складі сирокочених ковбас, згущеному молоці, сирі плавленому «Президент», у майонезі торгових марок «Весела родина», «Мак май», «Королівський», маргарині всіх торгових марок. Чим небезпечний?. Може спричинити алергічну

реакцію, повільно виходить з організму й у разі накопичення може викликати сечокам'яну хворобу.

Найчастіше використовують харчовий барвник - тартазин - E102. Що це таке?

Жовтий барвник. За своєю природою є кам'яновугільним дьогтем, належить до промислових відходів. Де ми знайшли? У складі желе, кремів, тортів, пюре, йогуртів, морозива, мармеладу.

Чим небезпечний? Провокує виникнення екзем, інших наскірних реакцій. Може спровокувати напад астми, мігрень, свербіння шкіри, погіршення зору. Діти від нього можуть стати дратівливими, неспокійними.

Як стабілізатор досить часто використовують карагенан — E 407, а зі згущувачів найбільш поширеними є пектин та желатин — E440.

Де ми знайшли? Йогурти, кетчупи, майонез, соуси, креми, маргарин. Чим, небезпечні? Провокують захворювання травної системи.

Типовим антиоксидантом є лимонна кислота — E 330.

Де знайшли? Какао, шоколадні вироби, чіпси, плавлені сирки, йогурти, майонез.

Чим небезпечна? Ця добавка в разі непомірного вживання спричиняє виникнення раку, захворювання травної системи. Лимонна кислота, вміст якої часто не нормується, може викликати напад у хворих на виразку шлунка.

Харчові компоненти з літерами E-103, 105, 111, 121, 125, 126, 130, 152 заборонені в Україні через їх винятково токсичний вплив на організм людини.

Інгредієнти E-102, 110, 120, 124, 127 визнані небезпечними для здоров'я людини.

E-123 - дуже небезпечним. Домішки E-104, 122, 141, 150a, 171, 173, 180, 241 та 477 вважаються підозрілими.

«За» і «проти» харчових добавок

Харчові добавки, спектр застосування яких безперервно розширюється, виконують різноманітні функції в харчових технологіях і продуктах харчування.

Визначення правильного співвідношення між дозою та реакцією людини на неї, застосування високого коефіцієнта безпеки гарантують, що використання

харчової добавки в разі дотримання рівня її споживання не становлять небезпеки для людини.

Найважливішою умовою небезпеки харчових продуктів є дотримання допустимої норми добового споживання харчових добавок.

Жоден виробник не відмовиться від використання харчових добавок.

Пам'ятай! Харчові добавки безпосередньо впливають на стан твого здоров'я.

Обізнаний — значить захищений!

Вибір за вами.

Експерт 2. Потрапляння в організм людини харчових добавок у нормальних дозах не викликає захворювань. Приміром людина вагою 70 кг може спожити до 350 мг на добу усяких консервантів, ароматичних добавок. Проте говорити впевнено про нешкідливість можна, якщо їжа із «Е» споживається лише інколи. Якщо так харчуватися постійно, то вони накопичуються, починають викликати різні захворювання. Відбуваються розлади кишково-шлункового тракту, підшлункової, яка дуже важко лікується, страждає ендокринна система, зокрема щитовидна залоза».

Проте, найбільш помітним наслідком любові до продуктів із супермаркетів, який видно не озброєним оком, є ожиріння.

Тенденція до ожиріння помітно зростає з року в рік як серед дорослих, так і серед дітей. Винні у цьому не лише кондитерські вироби із розпушувачами, але й солодкі напої, сухарики, чіпси.

Дієтологи радять вживати «наші, прості й екологічно чисті продукти - овочі, фрукти, хліб, м'ясо, молоко».

Більшість споживачів уже звикли звертати увагу на помітку «нектар». Проте якщо на лицьовій стороні упаковки соку такої помітки немає, то це не означає, що у пачці - стовідсотковий сік. Щоб визначити, наскільки сік «соковитий», треба знайти помітку про те, скільки у соці займає фруктова частина. У нектарі «Біола», для прикладу, її не менше 25%, у нектарі «Соковита» - 75%, у соці «Sandora» - 100%.

До речі, виробники соків стараються вмістити на упаковці знаки якості та подібні відомості. Їх також варто уважніше розглядати. Бо якщо відзнака ISO9001 або знак «Схвалено українським НДІ харчування МОЗ України» - це оцінки фахівців, і сумнівів не викликають, то значок «Кращий продукт 200* року за оцінками споживачів» - це інформація виключно маркетингова.

Мертві йогурти.

Сьогодні йогурти одні із найбільш міфологізованих продуктів. Рекламні кампанії того чи іншого йогурту переконують нас не лише в тому, що баночка білої рідини забезпечить нам необхідний набір вітамінів і мінералів на день, але й у тому, що постійне споживання продукту нормалізує травлення, робить нас активними, бадьорими й сильними. Чи довіряти рекламі такого спрямування? Краще перевірити. Відомо, що активні молочні бактерії - жива болгарська паличка, яка й забезпечує усі розрекламовані цілющі властивості йогуртів, здатна жити в них не більше 3 днів. Тому термін вживання «живого» йогурту не може перевищувати 3-х днів. Якщо ж Вам сподобалася реклама про мікрочарівників, але термін придатності йогурту - 3 місяці, то вас все-таки «розводять». Йогурт - мертвий, і користі він ніякої не принесе!

Важливо також знати, що йогурти, які випускаються спеціально для дітей, не мають містити жодних харчових добавок - ні консервантів, ні підсолоджувачів, ні ароматизаторів, ні барвників. Якщо до цього ставитися серйозно, то навіть формулювання «натуральний барвник» у складі продукту теж має змушувати маму замислитися.

Сиркові десерти

Значна частина сиркових десертів на українському ринку не відповідає заявленій якості. У них часто є рослинний білок, якого згідно з держстандартом там не має бути. У деяких десертах виявлено підвищений вміст дріжджів, що також неприпустимо. Адже це може призвести до порушення обміну речовин, розладу шлунка та ослаблення імунної системи. Таке відбувається, коли для приготування солодоців використовують неякісне масло або сухе молоко, термін зберігання якого закінчився.

Споживачам варто знати, що для недобросовісних виробників продукування неякісних сиркових десертів – річ звичайна. Адже в Україні система нагляду і контролю за підприємствами молочної галузі недостатньо жорстка.

Під час перевірки сиркових десертів різних торгових марок було встановлено, що сирок від марки «ДАНІССІМО» містить молочнокислих бактерій удвічі менше, ніж того вимагає норма.

Дослідження щодо присутності у продукті антибіотиків показали, що в усіх зразках, окрім «ДАНІССІМО», є антибіотиків більше, ніж встановлено нормами. Лідером тут стала марка «ЩОДНЯ». Згідно з вимогами норм безпеки, вміст антибіотиків суворо регламентований, тому що вони токсично впливають на клітинному й тканинному рівні, провокують дисбактеріоз, змінюють нормальну мікрофлору кишківника і зводять нанівець лікувальний ефект антибіотиків під час вживання їх у разі захворювання. Критичний рівень антибіотиків має продукція марки «PRESIDENT». Подумайте, може, варто приготувати десертик власноруч?..

Сімейне морозиво

Про користь морозива відомо з давніх часів. Ще батько медицини Гіппократ називав його ліками, що підвищують імунітет, знижують кров'яний тиск і підсилюють діяльність мозку.

Традиційно морозиво вважають дитячими ласощами, хоча сучасні лікарі категорично не рекомендують тішити малечу цими солодощами: через їхню ненатуральність останнім часом доводиться чути про випадки отруєння. Також не варто його розтоплювати – у морозиві, що розтануло, збільшується кількість токсинів. Ліпше віддавати перевагу старому доброму пломбіру – його склад надійніший. Та все одно зловживати не треба, адже сумнівна якість продукту і різкий перепад температури можуть позначитися на здоров'ї.

За радянських часів склад морозива був зовсім іншим. тоді у нього додавали натуральні незбирані вершки, цукор, масло, ванілін. У наш час з натуральних складових морозива залишилися, хіба, сухе молоко й сухі вершки.

Для перевірки якості морозива експерти обрали п'ять торгових марок: «ЛАСУНКА», «ТРИ ВЕДМЕДІ», «ГЕРКУЛЕС», «АЖУР», «ЛАСКА».

Випробування у хімічній лабораторії встановили, що всі зразки містять рослинні жири. І лише марка «ЛАСКА» повідомляє про це у написі на етикетці. У морозиві «ТРИ ВЕДМЕДИ» було виявлено бактерії групи кишкової палички, що є порушенням норм безпеки.

Такі результати, мабуть, невітніші, але здоров'я – це основа нашого повноцінного життя.

Експерт 3.

Штучна їжа: монстр, якого ми їмо

З розвитком людства світ довкола нас стає все більш штучним. Ми переселилися у будівлі, зведені зі штучних матеріалів, зі штучною підлогою, меблями та пластиковими вікнами. Ми вбрані у штучний одяг. А тепер нас «присаджують» на штучну їжу, хоча досі ми втішали себе тим, що це там, на Заході, люди споживають хімічні помідори та огірки, вирощені на паралоні. Однак, у розвинутих країнах проблема, про яку йтиметься далі, давно вже вирішена. Там забезпечено умови, щоб споживач знав: ця їжа – природна, а та – генетично модифікована, і ціна на них – різна. У нас про походження їжі намагаються не говорити, точніше недоговорювати, а ще точніше – ретельно приховують таку інформацію. А тому мусимо подбати самі за себе і звертати пильну увагу на те, що нам продають з прилавків сучасних крамниць і крамничок?

–Справді, генетичні продукти поволі починають заповнювати наші ринки. Закордонні виробники пропонують нашим селянам вирощувати картоплю, яка не боїться ні жуків, ні різноманітних хвороб. Звичайно, таке нововведення до душі нашим фермерам, але ніхто не обговорює, що зручний закордонний продукт є модифікований і невідомо, якими можуть бути наслідки його вживання. Адже генетично модифіковані клітини можуть мутувати безпосередньо в організмі людини. Крім того, від однієї генетично модифікованої овочевої чи зернової культури може з'явитися інша, похідна від неї рослина, і цей процес стає неконтрольований. Наш ринок заповнений такими продуктами не більше, ніж на 10%.

– Чи захищений наш споживач від таких продуктів, зокрема, на законодавчому рівні?

– Міжнародне співтовариство вимагає від урядів країн світу, щоб продукція з використанням ГМО маркувалася та мала відповідне застереження на лицьовій стороні упаковки. Також у світі наголошують на необхідності вжити низку заходів для унеможливлення вирощування зернових культур із застосуванням генетичних технологій.

Для прикладу, дев'яносто відсотків сої, яка продається у світі, є модифікованою. Останнім же часом, цей продукт стало модно вживати і у нас. Особливо, зараз, під час посту. Але сою, корисно вживати, якщо вона сама виростає на землі, а не вирощена вченими-генетиками. Споживачам, насамперед це стосується вегетаріанців, необхідно визначитися, від чого більше шкоди організмові, від м'яса чи штучних продуктів?

Водночас у нас особлива ситуація. Річ у тому, що на контрабандному продукті, ніхто не ставить покажчика, з чого він виготовлений. Але фахівці відповідних органів, які здійснюють контроль за якістю продуктів, мають надію, що ввіз у нашу країну контрабанди стане меншим, а те, що ввозитиметься законно, проходитиме експертизу. Для цього посадовці пропонують прийняти Закон «Про експертизу сільгосппродуктів, якість та безпеку харчових продуктів та харчових добавок».

Слід зауважити, що міжнародного стандарту з маркування генетично модифікованої продукції досі не розроблено. У нашій же країні Закон «Про захист прав споживачів» та Закон «Про якість та безпеку продуктів харчування та продовольчої сировини» передбачають обов'язкове зазначення на етикетці того, що продукт виготовлено із застосуванням генної інженерії.

– Виходить, що трансгенна продукція – це небезпека завтрашнього дня. Продукти із заміниками на нашому ринку з'явилися не від доброго життя. Просто більшість споживачів не в змозі купувати натурпродукт, тому центральні органи виконавчої влади у сфері охорони здоров'я, стандартизації, метрології та сертифікації погодили та зареєстрували технічні умови на весь асортимент

продукції, що виготовляється з додаванням, замість основної натуральної сировини, різноманітних замінників, але в обмеженій кількості.

Про сіре і біле

Раніше харчові продукти загортали у сірий папір. І це було екологічно безпечно. Тепер загортають у білий папір, а він — це відбілений хлором сірий. Тобто у папері є токсичні хлорорганічні сполуки, які можуть переходити з упаковки у жирні продукти (масло, ковбасу, сир). Тому не варто загортати у білий папір, навіть, бутерброди.

А що пластикові пляшки? Пластик — це, зокрема, і отрутохімікати. Особливо небезпечні бісфенол А і фталати, про кількісний вміст яких у пляшках можуть сказати лише висококваліфіковані експерти. Ці речовини подібні до жіночих гормонів—естрогенів. Нагромадження їх в організмі може провокувати появу хвороб у потомства нинішніх споживачів. Якщо вагітна жінка постійно пила воду або сік із пляшок, до складу яких входили бісфенол і фталати, то існує велика ймовірність того, що дитина матиме проблеми з розвитком статевої системи. Тому краще купувати продукти у скляній пляшці або банці, відмовившись від небезпечних пластиків.

Спеціалісти також попереджають, що в м'ясі, рибі, м'яких сирах і овочах, упакованих у вакуумний поліетилен, у безкисневому середовищі можуть швидко з'явитися хвороботворні мікроби. Тому уважно придивляйтеся до термінів зберігання цих продуктів.

То ж чи може бути здоровою нація, якщо вона споживає практично синтетичний продукт? Повсякденна роздратованість, хворобливість, невпевненість у завтрашньому дні, значне зниження імунітету, депресивність — це наслідки неякісного харчування. Навіть якщо людина хоче дізнатися, що ж їй пропонують виробники, то інформація про інгредієнти або зовсім відсутня, або написана таким дрібним шрифтом, що розібрати не можна навіть зі збільшувальним склом.

Вчитель. Ви отримали інформацію і тепер настав той день і той час, коли сини Капелюшника знову зустрілися під дахом батьківської майстерні. Довгі зимові

вечори вони провели за незвичайними розповідями про свої подорожі, зустрічі, розлучення і життєві уроки. Дивувалися брати тим змінам, які відбулися з кожним із них. І тільки тепер почали вони розуміти, яке казкове багатство залишив їм у спадок великий майстер. І захотілось кожному приміряти капелюх брата, щоб побачити позитивні сторони і не боятися відчувати, навчитися творити і йти до наміченої мети.

Вам надається 10 хвилин для виконання завдання, поставленого на початку нашої зустрічі

Відповіді учнів на отриману інформацію (працюють з папером, маркерами) відповіді закріплюють на дошці і пояснюють свої варіанти.

Коли людина здорова, то не дбає про здоров'я. але пам'ятайте, що здоров'я потребує турботи повсякчас. І, як сказав Порфирій Іванов : «Своє здоров'я треба заслужити, матінка природа нам дає здоров'я скупко і тільки по заслугах». Ведіть здоровий спосіб життя, загартовуйте свій організм, займайтеся спортом. І відчуйте себе здоровими і щасливими.

Хто здоровий, той сміється,
 Все йому в житті дається,
 Він долає всі вершини,
 Це ж чудово для людини.
 Хто здоровий, той не плаче,
 Жде його в житті удача,
 Він уміє працювати,
 Вчитись і відпочивати

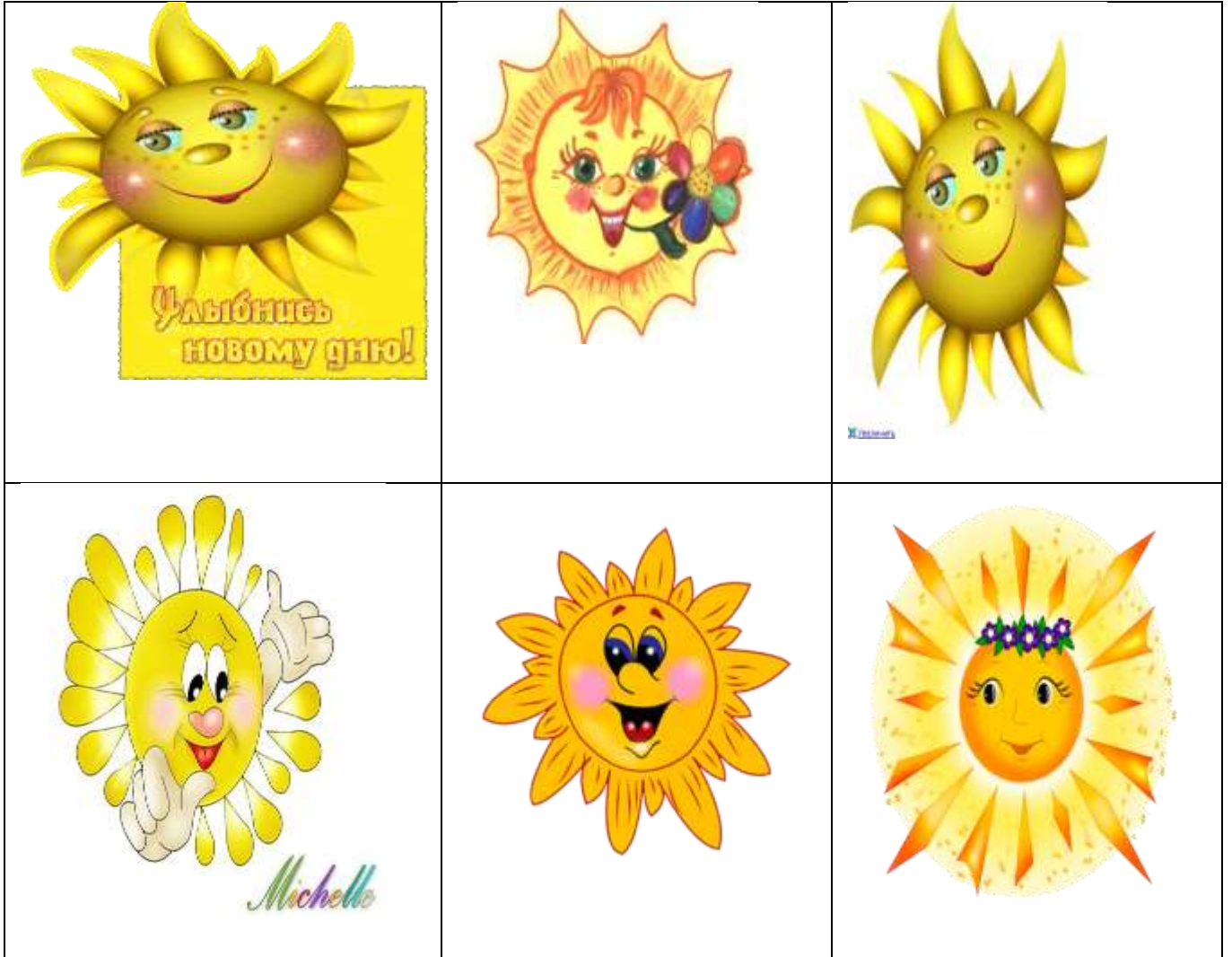
Хто здоровий не сумує,
 Над загадками мудрує,
 Він сміливо в світ іде
 Й за собою всіх веде.
 Бо здоров'я – це прекрасно
 Здорово, чудово, ясно!

І доступні для людини

Всі дороги і стежини.

Дякую всім за увагу!

Макети гарного настрою, які стоять на кожній парті кожної групи гравців.

Фотоматеріали

виступу екологічно агітбригади «Діти капітана Флінта»

Фотоматеріали

Робота на пршкільній ділянці

Результати роботи МАН за тнмою: «Особливості вирощування та догляду за посівами чумизи»

Фотоматеріали
до виховного заходу «Екологічна ромашка»

Список публікацій

№ з/п	Автор	Назва роботи	конкурси	Видавництво	Рік
1	Бабіна Т.В.	Формування підприємницької компетентності шляхом екологічного виховання в школі	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (диплом II ступеня)		січень 2005
2	Бабіна Т.В.	Соціалізація учнів у системі екологічної освіти	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		2007
3	Бабіна Т.В.	Проектна діяльність в сільській школі. Проекти з екологічного виховання	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		2008
4	Бабіна Т.В.	Формування екологічного світогляду учнів на основі художньо - практичної діяльності.	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом II ступеня)		серпень, 2010
5	Бабіна Т.В. Цвіркун Н.Г.	Формування здоров'язберігаючих компетентностей	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		Січень, 2011
6	Бабіна Т.В. Цвіркун Н.Г.	Екскурсія – одна із форм формування екологічного	Харківська обласна виставка – ярмарок		Серпень, 2012

	Бабін О.І.	світогляду учнів .	педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		
7	Т.В. Бабіна	Організація екологічного виховання в школі	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		січень , 2013
8	БабінаТ.В., Антонова Л.М.	Краєзнавча робота як організаційна форма навчання	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		2013
9	БабінаТ.В., СтеценкоТ. Учениця 11кл.	«Вода – самий незвичайний матеріал на землі»		районна газета «Знамя труда» , №1-2 – С. 4	січень, 2013
10	Бабіна Т.В.	« Формування здоров'язберігаючих компетентностей»		Біологія. ВГ «Основа». - 2013. - № 19-21. – С. 10-28	2013
11	Бабіна Т.В	«Будьмо здорові. усний журнал»		Біологія. ВГ «Основа». - 2013. - № 16-18 – С. 94	2013
12	Бабіна Т.В	«Організація екологічного виховання в школі»		Біологія. ВГ «Основа». - 2013. - № 22-24. – С. 36-45	2013
13	Бабіна Т.В. Цвіркун Н.Г. Бабін О.І.	«Практичні аспекти формування екологічного світогляду»	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом II)		2014

			ступеня)		
14	Бабіна Т.В. Цвіркун Н.Г. Бабін О.І.	«Екскурсія – одна із форм формування екологічного світогляду учнів»		Біологія. «Позакласна робота» ВГ «Основа». - 2015. - № 8 (20). – С. 33	2015
15	Бабіна Т.В. Бабін О.І.	«Реалізація нового змісту базової середньої освіти при вивченні предметів освітньої галузі «Природознавство»»	Харківська обласна виставка – ярмарок педагогічних ідей та технологій (Диплом III ступеня)		2015

Список літератури:

1. Байбара Т.М. Методика навчання природи в початкових класах: навчальний посібник. К.: Веселка, 1998. – 334с.
2. Гриневич Л., Елькін О., Проект нова школа. Простір освітніх можливостей. 2016. – С. 13-14.
3. Екологічна освіта і виховання: Досвід та перспективи/ Матеріали Всеукраїнської науково практичної конференції. Видано Центром екологічної освіти та інформації, 2001, С-8
4. Олійник В.М. Новітні технології в організації навчальної практики та екскурсій з біології. – Х.: Вид. група «Основа», 2004. -144 с.
5. Потін А.Ф., Медвідь В.Г. Екологія: основи теорії і практики: Навчальний посібник.– Львів: Новий світ – 2000 Магнолія Плюс, 2003. – 296 с.
6. Пришляк Г.М.. Весняні явища в житті рослин. Пристосування до середовища життя// видавництво «Основа». ж. Біологія. – 2010. – № 25. – С. 25-29..
7. Станіславська Г.П. Розвиток творчих здібностей школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007.
8. Сухомлинский В.А. Трилогия, издание второе («Сердце отдаю детям», «Рождение гражданина», «Письма к сыну») / В. А. Сухомлинский. – К.: Радянська школа, 1987. – С.15–234, 235–477, 479–536.
9. Шевченко Л. Навчальні екскурсії з біології// видавництво «Шкільний світ». г. Біологія. – 2008. – № 9. – С. 4 - 12..
10. Яковенко Н.А. Екскурсія « Пристосування рослин до життя в екосистемі»// Біологія. – 2010. – № 25. – С. 21 - 24..

Зміст

1. Заява	
2. Анкета.....	2
3. Моє фото	6
4. Лист подання	7
5. Висновки про педагогічну та методичну діяльність вчителя.....	8
6. Опис досвіду роботи над темою «Екологічна освіта на уроках біології та в позаурочний час».....	10
7. Розробки уроків	15
8. Внекласний захід.....	51
9. Фотоматеріали	69
10.Перелік публікацій вчителя.....	72
11. Список використаної літератури	75